

1941

1991

VÄXJÖ AIS 50 ÅR

1941

1991

En jubileumsskrift

Arbetet med att ta fram jubileumsskriften har bedrivits som studiecirkel i SISU:s regi. Följande har deltagit i cirkeln:

Bertil Johansson	Huvudstyrelsen
Ingrid Jonsson	Huvudstyrelsen
Inger Petersson	Huvudstyrelsen+Bågskytte
Kurt Håkansson	Huvudstyrelsen
Edor Oscarsson	Orientering
Lars-Göran Ahl	Orientering
Freddy Lundqvist	Skidor
Erik Otteborn	Bowling
Ragnar Cederlund	Bowling
Ulf-Peter Sjöholm	Gång
Sven Eriksson	Dragkamp
Gunnel Jeppsson	Cykel
Johan Jeppsson	Cykel

Cirkeldeltagarna har haft god hjälp av andra sektionsmedlemmar som bidragit med texter och bilder.

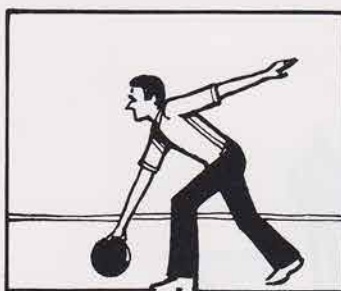
Redaktionskommittén har bestått av Bertil Johansson, Freddy Lundqvist, Ulf Hansson och Arne Svensson.

Ulf Hansson i skidsektionen har bearbetat materialet som kommit in från de olika sektionerna och skrivit in texterna i Word 4.0 på Macintosh persondator. Arne Svensson har svarat för layout, ombrytning i PageMaker 4.0 på Macintosh samt övrig teknisk produktion. Svanbergs Tryckeri har tryckt och bundit upplagan om 1.500 ex.

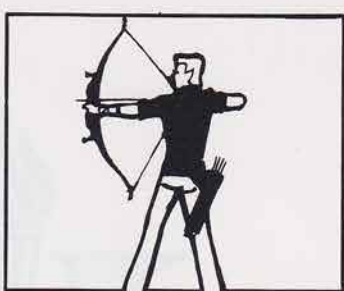
Innehåll

Detta är VAIS	2
Vårt VAIS 50 år	3
Behovet skapade föreningen	4
1940-talets Växjö	5
"Gigge"	6
Mångsysslaren "Macke" - en ledare att minnas	7
Bowling rullar på	8
Pil och båge tjsar än	10
I upp- och nedförsbacke	12
Sektionen med drag	16
På gång i fem decennier	19
Tipspromenaderna, VAIS ansikte utåt	22
Min tid som VAIS-torpare	23
Jakten på rödvita skärmar under 50 år	25
Einar Tönnervall	29
Skidåkarna, VAIS eviga optimister	30
Vasaloppet	33
Löpning	35
Avsömnade men inte glömda	36
Vill Du segra - kan Du segra	37
VAIS-plaketten	37
VAIS ordförande genom tiderna	38
VAIS-visa från 1947	40

Detta är VAIS

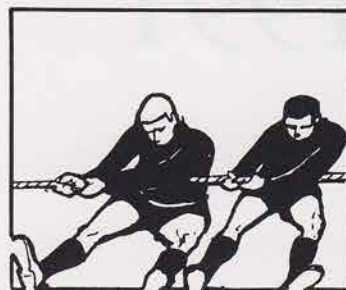
Bowling
Ordf: Henrik Karlsson

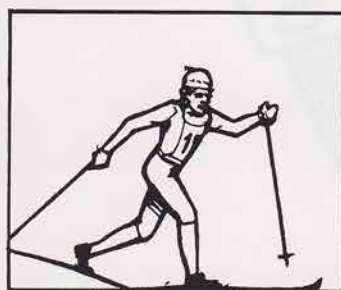
Bågskytte
Ordf: Dan Petersson

Cykel
Ordf: Manuel Diegques

Dragkamp
Ordf: Eva Persson

Skidor
Ordf: Gudrun Lundqvist

Orientering
Ordf: Sören Marmelid

Gång
Ordf: Thage Davidsson

Växjö AIS huvudstyrelse 1990: Uppifrån vänster Max Hallberg, Bertil Johansson, Åke Wärn, Inger Petersson, Ingrid Jonsson, Sven Aronsson, Tomas Liljedal, Bertil Åkesson samt Erik Otteborn, saknas på bilden.

Vårt VAIS 50 år

Det var krigsbrand ute i Europa och våra grannländer var härta. Bara ett par år tidigare hade idrottsmän mötts på all världens arenor för att visa sina färdigheter i idrottens konst. Nu slogs man med vapen i hand mot varandra, och förblödde.

Så såg det ut i vår omvärld i februari 1941 när Växjö allmänna idrottsällskap bildades. Vi var än så länge förskonade från kriget, men ingen visste för hur länge.

Dessa första VAIS:are ville inte slås ner av missmod inför vad som kunde ske. Ej heller ville de vara överksamma i en angelägenhet de ansåg vara viktig – idrottsrörelsen.

Jag vill ta tillfället i akt och hylla våra initiativtagare, våra pionjärer; Engbert Heidenmark och Georg Björklund. Våra tankar går också till de andra som var med då, men som nu lämnat detta liv.

Alla var bärare av en idé som har visat sig hålla genom decennier.

Vi kan utan överord påstå att VAIS är en aktiv och vital 50-årsjubilar.

Man kan naturligtvis alltid fundera över vad som hänt om inte VAIS bildats. Jag vill gärna tro att något motsvarande i så fall kommit istället, eller att någon annan klubb hade omorganiserats för att fylla de behov vi vill tillgodose. Det behöves en förening av VAIS karaktär i Växjö – en förening för hela familjen.

Det talas fortfarande om VAIS-andan. Det är lite svårt att identifiera vad den är, men man menar något positivt när det sägs. Jag vill ha det till att vi företräder en förening som inte kräver idrottsliga stordåd. Vi säger givetvis inte nej när de förekommer – men vi vill att alla, oavsett kapacitet, ska trivas.

Det kunde skrivas mycket om hur våra företrädare under åren tacklat de ekonomiska problemen. Där ligger också en del av den omtalade VAIS-andan. Vi har fått jobba med lotterier, skogsplantering och annat för att klara ekonomin, men vi har klarat oss hyggligt med våra små medel.

Man måste beundra de första årens insatser under de så kallade Växjömässorna som hölls under 40-talet tillsammans med andra föreningar. Det var ekonomiska risker man tog, men som regel blev det en rejäl slant över.

Vi ser nu tillbaka på 50 år i vår förening, och det är många som gjort sig förtjänta av ett omnämnande. Man skulle kunna skriva sida upp och sida ned med VAIS-medlemmar som utfört stordåd för vår klubb.

Jag vill när jag sitter här vid skrivmaskinen, och låter många av dessa fina VAIS:are passera för mitt inre, helt enkelt säga ETT HJÄRTLIGT TACK!

Vid ett jubileum ska man också se framåt. Låt oss göra det i den förhoppningen att våra självständigt arbetande sektioner ska lyckas än bättre i framtiden. Tillsammans bildar sektionerna VAIS, och tillsammans har de sett till att det är en ungdomlig 50-åring vi firar i år.

Låt det fortsätta så i minst 50 år till!

Bertil Johansson
Ordförande Växjö AIS

Behovet skapade föreningen

Engbert Heidenmark kommer alltid att förknippas med VAIS. Han var en av initiativtagarna, och föreningens förste ordförande.

Det var Engbert som stakade ut färdriktningen och, inte minst, såg till att finanserna täckte verksamheten.

Engbert började sin idrottskarriär i Växjö Godtemplares Idrottsklubb (VGIK) runt 1927. När den klubben lades ner, dök idén om en helt ny idrottsförening upp:

– Någon klubb som samlade ungdomarna med intresse för cykel, orientering och gångsport fanns inte sedan Växjö Cykelklubb och VGIK lagt ner verksamheten, berättar Engbert.

Fysisk upprustning

Engbert var vid den tiden ombudsman för Svenska gångförbundet och Växjö-cyklisten Gigge Björklund var engagerad i cykel- och orienteringsförbunden. Från alla de tre förbunden kom påtryckningar om att det skulle bildas lokalföreningar i Växjö. Med tanke på ofreden ute i världen ansågs det viktigt att hålla svenska folket i god fysisk och moralisk form genom bland annat motionsidrott. Det låg därför i mångas intresse att organisera idrottandet i Sverige.

Föddes på fik

Efter grundläggande kontakter under slutet av 1939 och hela 1940 kallade Engbert och Gigge intresserade till möte på Broqvists konditori, tisdagen den 25 februari 1941.

– Där beslutade vi att bilda en ny förening med cykel, gång och orientering på programmet. Vi döpte föreningen till Växjö allmänna idrottssällskap – VAIS.

I den första styrelsen ingick Engbert Heidenmark, ordförande; Sune Weinberg vice ordf; Georg "Gigge" Björklund, sekreterare; Martin "Macke" Johansson, kassör och Åke Söderberg, materialförvaltare. Suppleanter var Åke Dahl och Åke Nordin. Många i styrelsen var redan aktiva i andra idrottsgrenar än de VAIS tog upp.

Full fart från början

Föreningen fick en flygande start. Genom uppfinningsrikedom hos ledningen var ekonomin aldrig något bekymmer. Bland annat startades de inkomstbringande Växjömässorna med utställningar och underhållning.

Redan efter två år fick VAIS förtroendet att arrangera SM i gång. Det första testet på organisationsförmågan i den nya föreningen. För tio kilometer bangång till exempel engagerades 20 man för banräkningen och sex tremannalag för tidtagning. Det behövdes tre klockor för att ett rekord skulle godkännas. Engbert berättar:

– Allt gick ypperligt i lås till en början. Men så kom en andfådd funktionär på cykel utifrån banan. Han kunde knappt tala, men fick till slut fram att en högre funktionär från Svenska gångförbundet låtit gångarna vända vid 10 i stället för 12,5 kilometer som det rätteligen skulle varit.

Jag tog tre kamrater med mig, och fick de tävlande att vända ännu en gång. På så

Engbert Heidenmark var själv framgångsrik friidrottare. Här längst till höger i Växjö Godtemplares Idrottsklubb, några år före VAIS bildande.

sätt blev banlängden den rätta, och vi nämnde inte någonting om "missödet." Det var en underbar tävling – när den var över.

Många minnen kvar

Engbert Heidenmark var ordförande i sju år. Sedan flyttade han till Kalmar, och nu bor han i Böda på Öland. Engbert var anställd inom SJ och gick i pension som expeditiönsföreståndare på Kalmar central.

Under kalmartiden engagerade han sig i Kalmar sportklubb där han också blev ordförande och en drivande kraft.

Engbert Heidenmark har, vilket han visat i idrottssammanhang, sinne för affärer. Tillsammans med tre kompanjoner startade han restaurangrörelsen Bödabaden, vars verkställande direktör han blev. Hans framsynthet parad med inte så lite djärvhet gjorde även den satsningen framgångsrik.

Men minnena från VAIS-tiden finns kvar och sitter djupt:

– Jag vill tacka de idrottsdamer och idrottsmän jag kommit i kontakt med, för all den livsglädje och det goda kamratskap de skänkt mig under alla dessa år.

Slutligen vill jag lyckönska Växjö AIS till de 50 åren. Jag hoppas också att de 700 medlemmarna ska trivas på tävlingsbanorna, och bli ännu starkare. Till heder för sin stad och sitt land.

Två av VAIS grundare. Engbert Heidenmark, ordförande, till höger och Georg "Gigge" Björklund, sekreterare. Det var de som lade grunden till föreningens 50-åriga framgångar.

1940-talets Växjö

När man tänker tillbaka på 1940-talets Växjö ser man en liten idyllisk stad framför sig. Längs gatorna stod gamla hus och i många av dem bodde familjer. Det fanns gårdar och trädgårdar där barnen lekte och trafikproblemen var inte svåra att lösa på den tiden. Både unga och gamla promenerade i centrum på kvällarna och det var ganska lugnt och fridfullt.

Människorna i centrum kände varandra väl och man handlade i de små kvarterbutikerna. Man gick till mjölkaffären, speceriaffären, ostaffären, fruktaffären etc. Inga varuhus eller stormarknader fanns, och livet verkade ganska lugnt. Men kriget ute i världen gjorde att det fanns oro. Tågen mellan Växjö och Alvesta var fullsatta med militärer och "beredskaps-gubbar".

Kärva tider

Då, som nu, var bostadsbristen stor. Som nygift var man överlycklig över en liten omodern tvåa för 17,50 kronor i månaden. Vedspis, kakelugn, kallvatten och utedass. Inget badrum, inget kylskåp, ingen tvättmaskin. Men det gick bra för man visste inte om något annat.

De flesta livsmedel var ransonerade, och man stod i kö för kuponger vid Bergstrands hus vid Stortorget där kris-tidsnämnden var belägen. Man drack surrogatkaffe av rostad råg och man åt surrogatbakelser.

Vintrarna var mycket kalla i början av 1940-talet. Vattnet frös ibland i rören, och man fick smälta snö för att få vatten. Det var också svårt att få ved. Många eldade med sågspån i kaminerna.

Lönerna var inte så stora, man hade ungefär 175 kronor i månaden som kontant.

Samlades på konditori

Men vi ungdomar hade trots mycket trevligt och roligt på 40-talet. Nöjena var enkla på grund av penningbristen. Det var dans, bio eller konditoribesök, om vi hade råd, annars nöjde vi oss med att "ströga" om kvällarna längs Storgatan och Kungsgatan, där vi lyssnade på vacker musik från Lagerlunden vid Stadshotellet.

Konditorier fanns det många, och det var ju på Broqvists som några Växjö-ungdomar samlades, när de bildade Växjö allmänna idrottssällskap - VAIS. De som ännu lever minns säkert med glädje den februaridagen på konditoriet.

På Broqvists träffades man ofta under 1940-talet. Det var här VAIS bildades tisdagen den 25 februari 1941. Konditoriet vid Kronobergsgatan är Växjös äldsta och den här bilden visar interiören vid sekelskiftet.

Kungsgatan med Stadshotellet vid tiden för VAIS tillblivelse. Det var en idyllisk småstad som begåvades med ännu en idrottsförening.

"Gigge"

En av dem, som var med, när Växjö AIS kom till under krigsåren var Georg Björklund, en legendarisk gestalt i Växjös idrottsliv. "Gigge" har sedan följt VAIS genom åren, varit ordförande i klubben och aldrig riktigt släppt kontakten, trots att kapitlet VAIS bara är ett av många för den gode "Gigge". VAIS har mycket att tacka Georg Björklund för. Inte nog med att han var med och drog igång klubben 1940, han ägnade sig sedan åt verksamheten med hela sin själ och sitt hjärta.

Tipspromenaderna

På 40-talet lanserade "Gigge" en nyhet för växjöborna, vilken skulle bli permanent, nämligen tipspromenaderna. Med Smålandsposten som medarrangör fram till slutet av 80-talet har VAIS-promenaderna fortsatt obrutet genom åren med olika funktionärer.

Idén till promenader fick jag vid ett stockholmsbesök på Fiskartorpet och tog den modellen med mig hem. De första åren gick vi från Östra folkskolan till VAIS-torpet varierande slingor, hade som regel en del "levande" kontroller, där uppgifter gavs, som kontrollerades noga av våra funktionärer. Det gick åt en hel del funktionärer, men vi hade ingen svårighet att få medlemmarna att ställa upp.

VAIS-torpet

Vais-torpet har sin särskilda historia, där "Gigge" förstås också är inblandad:

– Först hyrde vi torpet Gustavsberg mellan Risinge och Vikensved, där "Macke" samlade orienterarna och övriga tränade kondition så gott det gick. Så småningom blev det aktuellt att göra någonting av det, som skulle bli VAIS-torpet i Fyllerydsskogen. Arrendatorn flyttade därifrån och det blev "slagsmål" om att hyra torpet mellan idrottsföreningarna i Växjö. Till slut kom biskop Yngve Brilioth i sin egenskap av styresman för stiftet, som ägde marken och torpet, med sitt beslut: Växjö AIS är ju "Gigges" förening, dom skall ha torpet!

Till saken hör, att Georg Björklund sedan 1941 officiellt haft sysslan som vaktmästare och "alltiallo" på biskopssätet Östrabo med dess trädgård och park, en syssla, som han faktiskt fortfarande innehar som arvodesbefattning vid 84 års ålder, och där han 1 maj 1991 kan fira femtioårsjubileum!

– 1 oktober 1958 blev torpet föreningens egendom mot en köpeskilling av 2 140 kronor.

Cyklisten "Gigge"

När man pratar om VAIS kommer "Gigge" osökt in på sitt favoritämne, cykelsporten,

Orienteringen

Men "Gigge" var inte bara cyklist utan också orienterare, och i den egenskapen hade han liksom i cykelsporten representerat Gårdsby IK på 30-talet.

– Jag var med och bildade Gårdsby IK 1930. GIK blev den samlande länken för flera klubbar inom och utom Växjö i både cykel och orientering.

Här kan "Gigge" berätta de mest fantastiska historier om hur man drev orientering på 30-talet.

– Vi var tjugo man, som blev diskvalificerade på DM i Gårdsby 1932 bara för att vi sprang i gymnastikskor och inte i "fotbeklädnad som gick över anklarna". Och vi cyklade ut till tävlingarna, bl a Nöbbelä gästgivargård, som var ett populärt centrum för sporten.

– VAIS första tävling var om jag minns rätt en beredskapstävling i Åryd med I11-översten Allstrin som överledare och extratåg från Växjö till samlingen på Åryds järnvägsstation. När "Macke" saknade bil för att sätta ut de sista kontrollerna fick vi skjuta på starten tio minuter, så att han skulle hinna cykla ut och fullgöra sitt uppdrag. Prisutdelningen fick maximeras till en kvart, om vi inte skulle försena extratåget hem till Växjö.

Georg "Gigge" Björklund, en av länets stora idrottsprofiler med största framgångarna inom cykelsporten. Fotopärmarna dokumenterar idrottsminnen. Tennfatet är ett minne från framgångsrikt deltagande i Vättern runt 1928. Foto: Tommy Bernesson.

Här minns "Gigge" också, hur man ordnade både budkavle-SM för damer i Furuby och samma tävling för herrar i Husebyskogarna

Friidrott

Friidrotten var Engbert Heidenmarks skötebarn, men även här kom "Gigge" att få ett finger med i spelet, inte minst vid arrangemangen av Smålands ungdomsspel, som blev en tradition på Värendsvallen under 40-talets senare år. VAIS var också inblandat i arrangemangen av andra skolungdomstävlingar och hade faktiskt en livaktig sektion, där bl a många läroverksungdomar fanns med.

Mycket mer skulle kunna berättas om och av Georg Björklund. Låt mig till sist berätta en episod, som vittnar om "Gigges" idrottsliga bredd och okuvliga kämpahumör: "Gigge" får själv berätta:

– Jag hade avverkat en cykeltävling i Eskilstuna 1927 och gav mig på väg hemåt – per cykel förstås. Jag skulle enligt min tidsplan övernatta i Vimmerbytrakten. Hela vägen ösregnade det och på blöta grusvägar blev jag helt "igenmurad". Jag blev hänvisad till Petterssons pensionat vid Vimmerby och klev försiktigtvis in bakvägen eftersom jag såg ut som en lerhöge efter cykelfärden. Fru Pettersson såg förskräckt på mig och sade sedan, att tyvärr var alla rum upptagna. Men tydligen ångrade hon sig, för när jag hade rundat huset igen på väg att fortsätta cykelturen kom hon ut huvudvägen och undrade, om jag var tävlingscyklist.

När fru Pettersson fick veta, att jag cyklat 20–25 mil i regnet veckade hon och jag fick pensionatets bästa dubbelrum. Men fram på småtimmarna väcktes jag av att hon stod i rummet och var tveksam om jag skulle få ligga kvar – det hade kommit andra gäster. Nåväl, hon ändra sig åter, lät mig ligga, gick ut – och låste dörren utifrån!

– Allt hade väl gått bra, om jag inte varit tvungen att gå upp för att uträtta ett visst behov. Tyvärr saknades en viss tingest med handtag, men jag klarade problemen via rummets fönster, vilket värdinnan fick veta morgonen därpå när hon låste upp.

Här kunde historien varit slut men:

– 25 år senare, kom jag att hamna på samma pensionat i samband med ett 6-dagars på motorcykel, som Växjö MS arrangerade och jag lade banorna till. Fru Pettersson fanns kvar men mindes naturligtvis inte den smutsiga lerhögen från 1927, förrän jag påminde henne om cyklisten, som blivit inlåst. Hennes kommentar:

– Å Herre Gud, var det Ni!

Lars Hultman

Mångsysslaren "Macke"

– en ledare att minnas

Han var en idrottsledare i ordets rätta bemärkelse. Han drev upp orienteringssporten inom VAIS så att den blev den främsta. Han fängade ung som gammal.

Så minns jag Martin "Macke" Johansson.

Jag var 13 år när jag drogs med i orienteringskarusellen. Påverkan hade skett av min äldre bror, men väl inskriven i VAIS var det Macke som tog hand om mig och försökte göra mig till en framgångsrik skärmlätare.

Den där framgångsrike orienteraren blev jag aldrig, men jag har blivit så fångad av denna sport att jag fortfarande håller den för att vara den bästa av idrottsgrenar. Det måste glädja Macke i sin himmel.

På söndagarna brukade vi samlas vid Nortullskolan, och så cyklade vi med Macke ut till tävlingsområdena runt stan. På vårsidan hade vi tävlingar där man lade samman resultaten från tre löpningar, och den med kortaste tiden vann. Det var spännande och så här långt efteråt är mitt minne av dessa tävlingar att solen alltid sken.

Värme och fasthet

Macke var en snäll och varm människa, men han kunde sätta folk på plats när det behövdes. Det fick jag känna på en gång och det var berättigt:

Macke Johansson var en ledare som hade förmågan att fångsla och entusiasmera ungdomar. Här förklarar han något av naturens mysterier för gångjuniorerna Arne Svensson under en fågelexkursion på Ölands södra udde 1958. Foto: Åke Svensson

Vi skulle sälja lotter i anslutning till någon Växjömässa. Vi gick runt i bostadskvarteren och det gick mestadels bra. Folk var villiga att stödja VAIS och köpte gärna lotter. Men jag är väl av naturen inte den där säljartypen och då vi skulle dela upp lotterna gnällde jag och sade att jag fick för många.

Då sa Macke att "du, jag kan ta dina också". Det gjorde han, och jag skämdes.

Kunde inte jag klara av att sälja min andel utan att knorra? Macke kunde ju sälja både mina och sina egna trots att han hade så mycket att göra på sitt civila jobb på Sparbanken och som ledare i VAIS.

Macke lärde mig med detta att i en idrottsförening måste man hålla ihop, även om det finns inslag som inte är så roliga. Så är det ju förresten ute i vår vardag också.

Tack Macke för att du ville fostra oss till ansvarsfulla medborgare.

Bertil Johansson

Bowling

American Bowling Congress Championships, Niagara Falls. Världens största bowlingtävling med 36 000 deltagare.

Vad har det med VAIS bowling att göra?

Jo, det utgör den internationella höjdpunkten under sektionens historia. 1983 hade vi ett femmannalag på plats i USA. Resan och tävlingsdeltagandet var förstapris i Växjö KK:s kvalificeringstävling.

1983 var också vårt mest framgångsrika tävlingsår. Vi hade två åttamannalag och ett fyrmannalag i seriespel. Klubbrekordet för åttamannalag höjdes inte mindre än fyra gånger och lyder tills vidare på 6682 poäng.

Michael Yngvesson blev utsedd till årets bästa spelare i Småland samma år.

Det var då 40 år sedan sektionen bildades.

VAIS-laget som vann Växjö KK:s kvalificeringstävling till US open 1983. Övre raden: Jan Pettersson, Jörgen Karlsson, Sten-Åke Lundberg. Främre: Michael Yngvesson, Kenih Pettersson.

1953 fick Växjö sin första bowlinghall i gamla idrottshallen, och det var en händelse som inte gick den alltid lika alerte William Olsson förbi.

Tillsammans med Åke Dahl kallade han då VAIS:are och andra intresserade till ett möte i idrottshallens kafé, där sektionen tog form.

Ovanlig sport

Träningen kom omedelbart igång, men eftersom hallen bara hade fyra banor var tillgången på träningstid begränsad. Högst en timme per spelare och vecka blev det. Avsaknaden av instruktör var en annan orsak till att utvecklingen gick sakta. Inte ens en tryckt handledning fanns att tillgå.

1954 hade vi i alla fall kommit så långt att vi var med i de lokala serier som dragits igång i Växjö. Vi hade också vårt första klubbmästerskap där Wille Olsson vann med 937 poäng på sex serier. Skapligt efter bara ett års spel.

Egentligen var det bara lag från Växjö och Karlskrona som utövade sporten i den här landsdelen. Några hallar fanns inte på andra platser på den tiden. Blekingarna var några år före oss i utvecklingen, men vi fick fort luft under vingarna och var dem i stort sett jämbördiga.

Vi knegade oss så sakta genom serierna fram till 1960 då vi lyckades ta oss till allsvenskan division 1.

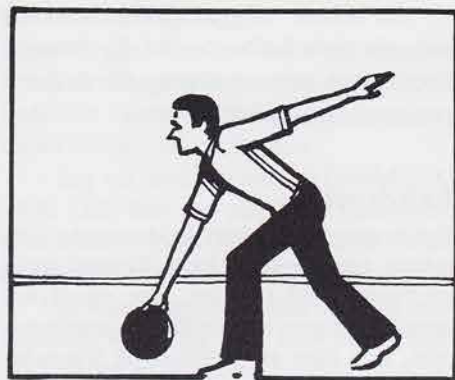
Allsvenskan var då indelad i geografiska grupper varifrån vinnarna gick vidare till sluspel om SM-medaljerna. Vi spelade med lag från sydöstra Sverige, men konkurrensen blev för svår och vi åkte hissen neråt redan efter en säsong.

Uppåt efter svacka

Efter 1961 råkade sektionen in i en nedgångsperiod som inte löstes förrän 20 år senare då Jan Pettersson övertog ansvaret för VAIS-bowling. Sektionen hade då inte mindre än 42 medlemmar, varav de flesta var under 25 år.

Under de närmaste fyra åren gick laget direkt upp genom serierna och 1986 var vi tillbaka i allsvenskan division 1, där vi spelat 25 år tidigare. Nu var spelstandaren mycket bättre än på 60-talet, men vi lyckades ändå hålla oss kvar två säsonger. Sen var det roliga slut för den gången.

Flertalet av de duktiga unga spelarna värvades till andra klubbar som därmed drog vinsten av VAIS fina uppbyggnadsarbete.

Men det har inte bara varit seriespelet som engagerat oss. Redan i början av januari 1955 hade VAIS på Willes initiativ dragit igång en treklubbstävling mellan Växjö Norra IF, Östers IF och VAIS. Ett vandringspris sattes upp och eftersom tävlingen inföll under trettondagshelgen döptes den till Trettondagstreaan.

Många småtävlingar har lagts ner sedan dess, men Trettondagstreaan lever vidare ännu efter 35 år. Enda förändringen är att BK Järnringen ersatt Öster som lagt ner sin bowlingsektion.

Många eldsjälar

För att driva en idrottsverksamhet krävs givetvis samverkan och intresse från skilda håll. I VAIS bowlingsektion är det några medlemmar som särskilt gjort sig förtjänta av att nämnas.

En av dem är sektionens egentliga upphovsman William Olsson. Att enbart begränsa hans insatser till bowlingen är på sätt och vis oriktigt, eftersom han arbetat inom nästan alla delar av föreningen. Men som bowlare var han aktiv - och en av de bättre - så länge hälsan räckte till.

Han hade ständigt nya idéer och initiativ, inte minst som penninganskaffare vilket är en nog så viktig syssla.

Man minns särskilt de ål-lotterier som han stod bakom och som inbringade många sköna tusenlappar till bowlingkassan.

Var det trögt att sälja tombolalotter på torget, så hade Wille ändå ofta en vändande kö framför sitt lotteristånd.

Erik Otteborn är ett annat namn som förekommer i all möjliga sammanhang av VAIS verksamhet. Han kom till föreningen i början av 40-talet, och kom via cykel och orientering till bowlingsporten, där han ingick redan i den första sektionsstyrelsen. Genom åren har han varit vår bästa bowlare, och 1990 var han uttagen till veteranlandskampen mot Finland, men en armskada satte tyvärr stopp för deltagande där.

En tredje profil är Ernst Borg som var närmare de 80 när han slutade rulla klot. Han började bowla redan på 30-talet och det förblev hans största intresse livet ut. Han tröttnade aldrig på att berätta om sina bästa serier. De dåliga hade han en underbar förmåga att förtränga. En gång spelade han en tävling istället för en annan VAIS:are som fått förhinder. Resultatet

Stilstudie av Ernst Borg

blev inte så bra, och när han fick frågan om hur det gått svarade han:

– Ja, du vet jag spelade ju åt Göte, och det gick åt h-vete för honom. Han fick så dåligt så...

Seriesegrarna i allsvenska serien div II sydöstra 1960–1961. VAIS-arna är framifrån räknat fr. v. Kurt Rydh, Åke Dahl, Lars-Erik Berg, Per-Erik Johansson, William Olsson, Erik Otteborn, Gösta Jansson, Ragnar Cederlund, Ernst Borg och Tore Örn.

Pil och båge tjusar än

Att skjuta med pil och båge är att förverkliga sin barndoms lek i den vuxna ålderns tävlande. Så var det när bågskytte-sektionen bildades 1957, och så är det fortfarande. Verksamheten har gått upp och ned under de år sektionen funnits. Man kan, förutom starten, urskilja två särskilt aktiva perioder: Dels perioden 1969-73 och dels från 1981 och framåt. Däremellan låg bågskytten inom VAIS nästan helt nere.

Pilbågar och strängar av stål. Pilar med kalkonfjädrar och tavor stoppade med halm. Sådan var verkligheten när bågskytte-sektionen bildades 1957, som på bilderna här med Bengt Green. Stålbågarna var tunga och svårskjutna, men med tiden har dessa bytts ut mot träbågar som klubben köpt in eller medlemmarna tillverkat själva.

I sektionens barndom bedrevs träningen utan någon större organisation. Man träffades två kvällar i veckan, hjälpte varandra och trivdes ihop.

Bengt Green i aktion på Fagrabäck under 50-talet.

Värendsskyttarna var på 60-talet en sammanslagning av bågskyttarna i VAIS, Växjö Norra och IFK Grimslöv som på tävlingar var iförda vita byxor och turkos tröja och tävlade som ett lag. Med tiden splittrades dessa tillbaka till ursprungsklubbarna. VAIS-skyttarna bytte till hemmafärgen rött i tävlingsdressen.

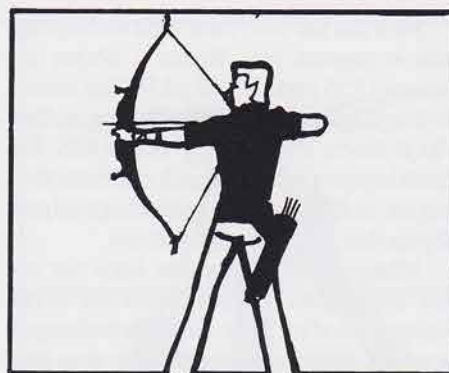
Nu bedriver elitskyttarna sin träning målmedvetet och på en god kunskapsgrund. Deras kunskaper från kurser och stegutbildningar inom bågskytteförbundet, vidareförmedlas sedan genom Bågskytteskolan till nybörjare under höst och vår.

Bågskyttarnas sammanhållning sprids som ringar på vattnet, och VAIS-andan kan behövas i både med- och motgång.

Banor ute och inne

Motgångar har det varit i fråga om en utomhusbanan. Först sköt man nere på Fagrabäck, sedan vid Kalmavägen. 1974 stod den banan vid VAIS-torpet klar, som det då tog tre år att bygga och kostade då 70.000 kr. Redan efter tio år delades den av nya Fyllerydsvägen och bågskyttarna anpassade sig på de gräsplättar som blev över.

Teknikutvecklingen är viktig inom bågskytten. Här visar fr. v. Jan Åhman klassisk, Martin Karlsson compound och Peter Månsson fristilbåge.

Ytterligare tre år senare, 1989, stod den nuvarande banan vid torpet klar. Med hjälp av hårt arbete från medlemmarna finns nu en bra bana. "Klubbstugan", en överlåtelse från skidsektionen rullades på plats, en grillplats har färdigställts och först nu fungerar utomhusträningen till allas belåtenhet.

Ungdomen kommer

Ungdomsverksamheten har alltid varit störst under inomhussäsongen. Många har kommit efter det att man gått ut i skolorna eller att tidningarna skrivit om verksamheten.

Och nu kan vi ta emot många i bågskytteskolan eftersom den långvariga jakten på bra inomhushall nu också är slut.

Efter att ha flyttat från regementet till olika lokaler i simhallen, så fick sektionen 1989 en bra träningslokal i Strandbjörkshallen.

De senaste tio åren har vi satsat på ledarrekrytering och -utbildning. De läger som arrangerats av Smålands bågskytteförbunds ungdomsledare och distriktstränare Inger Petersson från VAIS har lockat många unga och äldre skyttar.

Mitt i prick

Viljan att tävla i bågskytte var det som låg bakom sektionens tillblivelse 1957, och redan vid det konstituerande mötet beslutades om tävlingen "Värendsträffen", som sedan blev tradition. I övrigt har VAIS arrangerat DM och KM i både tavla och jakt vid flera tillfällen. En tradition som finns kvar sedan 70-talet är det gemensamma Jakt-KM-et tillsammans med Grimslöv.

Idag uppgår tävlandet till 20-30 tävlingar per säsong för flertalet VAIS:are.

Sektionens förgrundsgestalter och eldsjäl har alltid skapat god PR för sporten.

De bästa resultaten har herrarna uppnått. Redan 1958 slog föreningens tremannalag med Bengt Green, Gunnar "Spjut-Pelle" Petersson och Vincent Holgersson Smålandsrekord. 1964 är det Svante Nilsson som intar resultatlistorna. Trion Svante Nilsson, Gunnar Berglund och Alf Blixt återfinns både individuellt och som lag i resultatlistorna från Smålandstävlingarna.

1970 delade Alf Blixt förstaplatsen på 45 m i den allsvenska korrespondensserien och blev totalt 4:a. 1971 spirar på ungdomssidan ett ämne till en stor bågskytt, Leif Johnsson, som senare följer med till Grimslöv men återvänder till VAIS 1990 med tunga meriter i bagaget, både nationella och internationella. I Jakt-SM 1990 finns två rödklädda VAIS:are på prispallen, Leif som trea i fristilsklassen och Dan Petersson som segrare i klassisk stil.

Smålands Bågskytteförbunds ungdomsledare, Inger Petersson från VAIS, omgiven av sektionens egna flickor. Fr. v. Åsa Thörnqvist, Åsa Johnsson, Linda Pettersson, Inger Petersson, Inga-Lisa Engqvist, Linda Andersson, Åsa Eriksson.

Alf Blixt, storskytten i 70-talets början. Foto: Anders Nilsson.

Dan Petersson, eldsjäl i sektionen och högt meriterad skytt. Foto: Ingemar Andersson.

Flickorna på gång

Damer i resultatlistorna börjar man finna på 80-talet då Inger Petersson tillsammans med Åsa Johnsson är i elden i den klassiska stilen. I dag kan VAIS bågskytte-sektion glädjas åt en hel trupp duktiga flickor.

Dan Petersson startade sin träning 1981 i en nära nog tom bågskyttelekal, då som fristilsskytt för att senare sadla om till klassisk stil. Framgångarna för Dan har varit stora, svenska och småländska rekord samt SM-tecken har duggat tätt.

I tavel-DM 1990 erövrade VAIS lagguld i herrar fristil för första gången i VAIS historia genom Leif Johnsson, Börje Jonsson och Peter Månsson.

I upp- och nedförsbacke

Cykelsporten var representerad redan från början när Växjö AIS bildades. Detta tack vare Georg "Gigge" Björklund som satt med i Smålands IF:s cykelsektion. Eftersom bildandet inföll under krigsåren hade man i början svårigheter att få fram cyklar och, framförallt, däck. Verksamheten kom därför inte igång riktigt förrän 1947.

Våren 1948 samlades tio grabbar för träning och samma år kördes Helgasjön runt med 50 deltagare.

Sedan växte intresset och framgångarna snabbt. Sven-Olof Svensson, Erik Otteborn och Thore Axelsson var namn som syntes ofta i resultatlistorna.

Ledare de första åren var föreningens mångsysslare Gigge Björklund och William Olsson som drog igång de första träninglägren och märkestagningarna.

Wille efterträddes 1958 av Lars Jeppsson som cyklande ledare. Samma år hemfördes tre DM-medaljer och många andra segrar av de licensierade åkarna som hunnit bli 40 stycken.

På Stortorget i Växjö väntar ett antal cyklister otåligt på att A-klassen skall starta. VAIS stod som arrangör för tävlingen som gick någon gång på 50-talet.

Precis som ett cykellopp har utvecklingen varit för cykelsektionen. Nedförsbacke och medvind har växlat med kämpiga motlut. Per Strååt har vunnit mest av VAIS-arna under 80-talet. Foto: Lars-Gunnar Gustafsson.

Störst i landet

Redan året efter blev Karl-Axel Karlsson 6:a på SM och 1962 hade VAIS flest startande i pojk-6-dagars av alla landets cykelklubbar.

I årsberättelsen detta år står att sektionen haft någon verksamhet under varje dag hela året! Det stämmer säkert, för bara antalet tävlingsstarter uppgick till 600 på 45 tävlingar. VAIS:arna tog 33 segrar och mängder med andra toppreslutat.

Jan-Åke Björk som tidigare varit framgångsrik i ungdomsklasserna fick sitt genombrott och utnämndes till "vårens cykelbomb" i pressen. VAIS vann också stafett-DM samma år.

Både elit och motion

1960-talet var inte bara framgångsrikt för cyklisterna, det var också detta decennium som VAIS arrangerade de stora tävlingarna.

Förutom de årligen återkommande Växjö-loppet, Vislanda-loppet, Glasbruksrundan och motionstävlingen Helgasjön Runt togs initiativ till GP-lopp som anordnades tillsammans med cykelklubbarna i Värnamo och Helsingborg. Den svenska eliten fick här konkurrens

Jan-Åke Björk var under första hälften av 60-talet en av de framgångsrikaste cyklisterna i klubben. Här är han träffsäkert fångad av den kände sporttecknaren Erik Hermansson 1962.

från bland annat Holland, Belgien, Danmark och Norge. Med hjälp av kändisar som Ulf Thorén och Pekka Langer i speakerhytten lockades en rekordstor publik på runt 5000 personer till tävlingarna

1966 arrangerade VAIS cykel-SM med start och mål i Högstorp.

Året därpå fick föreningen förstärkning av två landslagscyklister från Tjeckoslovakien, Josef Wolf och Tomas Kopecky.

På materialsidan höjdes kvaliteten av Laszlo Simo som hjälpte ungdomarna att laga sina cyklar på VAIS-torpet.

Under 60-talet hade man också förde-len av skolans "fritt valt arbete" som gav många chansen att idrotta på skoltid.

Tjejerna kommer

Cykelsektionen ägnade sig inte bara åt cykelsporten. Under vinterhalvåret var det många som tävlade på skridskor, under den tid som föreningen hade en skridskosektion. Bordtennis, korbasket och gymnastik var andra populära aktiviteter. Varje år åkte cyklisterna också till fjällen ihop, vilket svetsade samman gänget.

1971 kom de första kvinnliga cyklisterna till sektionen. Riita Junttila och Lena Olovsson. Lena vann för övrigt Helsingborgs GP i sin första start för VAIS.

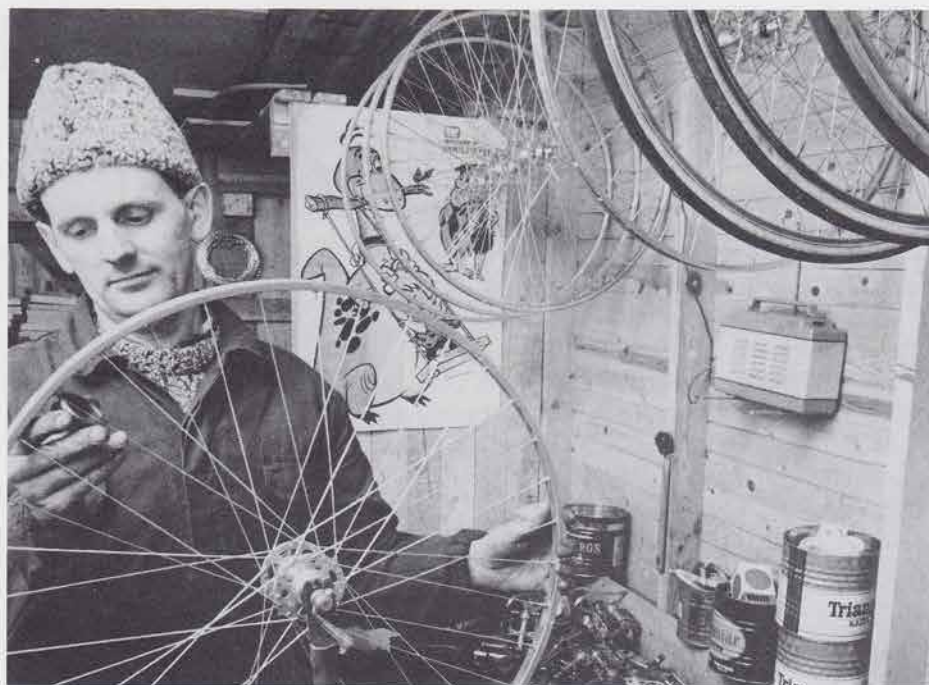
Efter några års svacka vann sedan VAIS både DM och Götalandsmästerskap genom Christer Johansson, Kenneth Jonsson och Jonas Virdegård.

Lars Jeppsson i spetsen för en samling VAIS-cyklisterna på träningsläger i Vålådalen i slutet av 50-talet. Övriga på bilden är Jan-Ove Sjödahl, Jan-Erik Olsson, Kjell "Kulis" Jeppsson, Karl-Göran Samuelsson, Ville Olsson, Leif Nordgren, Stig Langner, Tore Axelsson, Helmer Jonsson, Bengt Roth, Lennart Gustavsson, Ola Dahlman, Kenny Andersson, Lars Simonsson.

Anna-Karin Hallberg är den mest framgångsrika VAIS-tjejen med en andralats i 70-iaden som främsta merit.

Här håller Laszlo Simo på att spänna ekrarna på ett cykelhjul. Bilden är tagen i cykelboden vid VAIS-torpet i början av 60-talet. Simo tillbringade många timmar med att hålla ordning på sektionens cyklar.

Under slutet 70-talet blev sedan Peter Olsen sektionens mest framgångsrike cyklist. Han dominerade sina klasser i södra Sverige och blev 1979 uttagen till ungdomslandslaget, som andre VAIS:are genom tiderna. Lars Jeppsson var först på 50-talet.

Bland tjejerna utmärkte sig Anna-Karin Hallberg genom en andraplats i 70-iaden.

Ledare behövs

Under 80-talet har verksamheten gått mer på sparlåga. Per Strååt har svarat för de största framgångarna genom seger i Smålandsserien och 70-iadens distriktsfinal.

När man nu ser tillbaka på de 50 år som gått märker man tydligt att topparna i sektionen sammanfaller med engagemanget från driftiga ledare. Gigue Björklund, Wille Olsson och Lars Jeppsson är några av dem.

Nu önskar vi för VAIS del att det ska komma nya driftiga ledare och intresserade cyklister som kan föra VAIS färger till en ny tätposition inom svensk cykelsport.

Lars Jeppsson, den stora ledare i cykelsektionen under 15 års tid med början i slutet av 50-talet, Han var "allt": Klubblidare, tränare, PR-man, föreläsare, reporter, lötkung, reseledare mm... Här har han just mottagit statyetten Expressens Junior av Beth Karlsson som bevis på att tidningen Expressen tilldelat honom priset som årets ungdomsledare i Sverige 1963.

Ett exempel på den fantastiska aktivitet som fanns inom cykelsektionen vid denna tid var att VAIS vid två tillfällen vann den riksomfattande märkestävlingen som arrangerades av Svenska Cykelförbundet. I Expressens reportage kallas Lars Jeppsson "ledarnas underbarn".

Några profiler i VAIS cykelsektion:

Överst t.v. Karl-Axel Karlsson, framgångsrik A-klassare på 60-talet. Mitten t.v. Ville Olsson och Lars Jeppsson med segrarna i Pojk-6-dagars. Nederst t.v. Rolf Persson njuter segrans sötma. Överst t.h. Jan Hegborn, Bo Claesson, Örjan Boman. Mitten t.h. Göran Vass, Jan-Erik Olsson, Lars Jeppsson på trappan till gamla Monark på Storgatan mitt för nuvarande Sparbanken Kronan. Nederst t.h. Lars Jeppsson i kretsen av sina unga adeptrar i Pojk-6-dagars.

Sektionen med drag

Det var vindstilla denna tidiga vårkväll. Solen lyste genom grenverket på träden runt VAIS-torpet. Två unga män spankulerade fram och tillbaka fram och tillbaka framför torpet. Deras spända anletsdrag och nervösa blickar avslöjade att de väntade på något viktigt. Var det en födelse? Många barn hade säkert blivit förlösta i det gamla torpet. Var det dags igen?

Plötsligt öppnades torpets dörr. Det var ingen barnmorska som kom ut på trappan, men väl föreningens sekreterare Tord Andersson. Han bad de väntande männen komma med in.

I torpet väntade ordföranden Åke Andersson med högtidlig min. Han upphov sin röst:

– Jag vill härmed offentliggöra att en ny sektion fötts inom VAIS. Dragkamp skall vara dess namn.

De unga människors stela ansikten sprack upp i lyckliga leenden.

Året var 1968 och få anade då vilket drag det skulle bli i VAIS i fortsättningen.

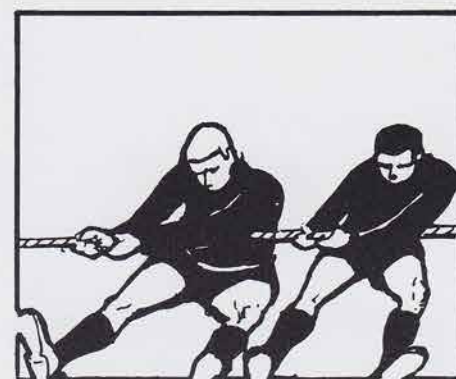
Anrikt kraftprov

Livet runt torpet blev sig inte likt igen. Vilda och högljudna rop skallade, gräs-

mattan såg ut som en nyplöjd åker och doften av kåda vilade tung över omgivningarna. De äldre syskonsektionerna undrade nog om de här dragkamparna skulle uppträda i Folkparken eller om det verkligen var en riktig sport.

Men tveksamheten släppte när en minnesgod VAIS:are erinrade sig att det i Ryd fanns en pensionerad polis som vunnit olympiskt guld i Stockholm 1912. Det bevisar ju om något att dragkamp är en gren med anor.

Att någon dragkampare från VAIS inte blivit olympisk mästare under de 23 år som gått sedan starten beror endast på att dragkamp inte längre är någon olympisk gren. Däremot har vi såväl världsmästare, europamästare som svenska mästare i sektionen.

Styrka, uthållighet och teknik är vad som krävs av en bra dragkampare. Sune Emanuelsson tar i vid invigningen av VAIS dragkampsbana 1972.

640 kilo VAIS inför allsvenskan 1973. Bakre raden fr.v.: Roland Sund, Christer Engstrand, Jan Johansson, Åke Johansson, Anders Gunnarsson. Främre raden: Sune Emanuelsson, Arne Carlsson, Sven-Olof Sjösten, Ove Carlsson, Sven Eriksson.

Medaljer i massor

Den individuella dragkampen har allt sedan starten -68 varit den disciplin där VAIS:arna hävdat sig bäst.

Den förste svenske mästaren från klubben blev Sven Eriksson som 1972 vann mellanvikt. Han har sedan följts av Kjell Landin, Jan Johansson, Dan Eriksson, Gisela Blom, Maria Grönevik, Max Carlsson och suveräne Ove Carlsson.

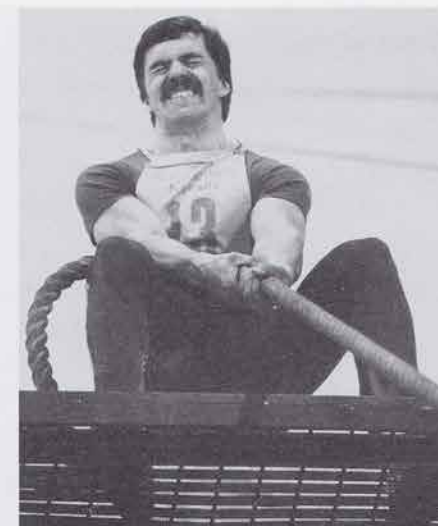
Ove har blivit svensk mästare i lättvikt tio gånger och han innehar tre gällande svenska rekord.

Max Carlsson svenska rekordet i tungvikts kraftprov där han dragit upp otroliga 197,5 kg.

Sven Eriksson innehar det äldsta gällande rekordet, satt vid SM 1973. 37,5 meter i mellanvikts uthållighetsprov.

Damlaget bäst

I lagdragkamp har VAIS det starka könet, alltså tjejerna, haft de största framgångarna. Sedan deras första tävlingssäsong 1978 har de vunnit Europamästerskapen en gång, blivit svenska mästare åtta gånger och segrat i damallsvenskan fem gånger.

Den mest framgångsrike dragkamparen är Ove Carlsson som blivit svensk mästare i lättvikt tio gånger. Foto: Benny Ekman.

Maria Grönevik har varit mest framgångsrik, och hon har vunnit VM och EM samt SM i lag. Hon har också haft ett flertal svenska rekordi individuell dragkamp.

Tyvärr är dokumentationen från damsidan inte den bästa så det är svårt att redovisa alla duktiga VAIS-tjejs resultat.

Sett till analet mästare i SM, EM och VM är dragkamp den segerrikaste sektionen VAIS. Maria Grönevik är en av de duktigaste damerna både i lag och individuell dragkamp.

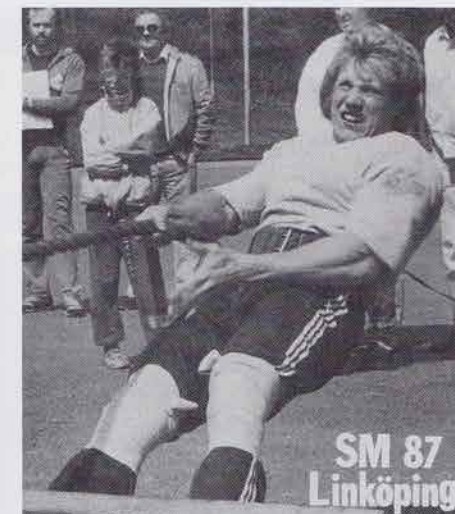
Kjell Flinkfeldt erövrar silver i lätt tungvikt vid SM i Kalmar 1968. Det var sektionens första SM-medalj.

Herrarna har också nått stora framgångar i lagdragkamp, men trots många försök har det inte blivit någon vinst i allsvenskans division 1 eller någon SM-plakett av ädlaste valör.

"VAIS den eviga tvåan" är epitetet våra motståndare gett oss.

Men vi har varit snubblande nära de stora händelserna ibland.

197,5 kilo har han dragit upp, Max Carlsson. Stå det världsrekordet om ni kan!

Birgitta Erikssons fighting face vid Hampakampen 1979. Den gången kunde ingen göra något åt VAIS suveräne flickor.

Kamp mot hungern

I många år var det så att det dragkampslag som vann allsvenskan automatiskt fick representera Sverige vid VM och EM.

1972 var VAIS ett av de tre lag som hade chansen. Tävligen skulle avgöras på Gamla Ullevi, och som vanligt var det problem med lagets vikt. De åtta dragarna fick inte väga mer än 640 kg tillsammans.

Härdbantning de sista dagarna före tävling hade varit regel hela säsongen. Före avresa prickade lagledaren av deltagarna och räknade samman deras vikt. Bantningen hade varit föredömlig och laget vägde bara 632 kg. Åtta kilo tillgodo.

Den vetskapen fick hungern att göra sig påmind och halvvägs till Göteborg kunde inte lagledaren stå emot "hungerskriken" längre.

Han tillät mat och dryck i ransonerad mängd, men invägningen på tävlingsplatsen gick ändå bra och slutade på 636,5 kg.

Tävlingen blev dramatisk. De tre lagen slutade på exakt samma poäng. Det var omöjligt att utse något lag till landslag.

Dragkampsförbundets ledning bestämde då att den lägsta invägningvikten skulle få avgöra. Södra Trögd vägde 639 kg, VAIS 636,5 och Vallby (som väntat med mat till efter invägningen) vägde 634 kg.

Så det var troligen smörgåsarna på väg till tävlingen som som satte stopp för EM-resan till Wales för VAIS:arna den gången.

VAIS 640 kilos-lag vid ena tävlingen Hampakampen 1974. Sven Eriksson, Ove Carlsson, Arne Johansson, Jan Johansson, Sven-Olof Sjösten, Anders Gunnarsson, Börje Ivarsson (skymd) och Roland Sund. Coach: Ronny Eriksson.

Upp i ettan 1979. VAIS:arna som ordnade avancemanget heter framifrån Stefan Appelgren, Ove Karlsson, Dan Eriksson, Torgny Jonsson, Sven-Olof Sjösten (skymd), Leif Ekemål, Roland Sundh.

Några år senare ändrades reglerna och nu är det de bästa dragarna från olika klubbar som bildar landslaget. Roland Sund, Leif Ekemål, Tommy Jansson och Ove Carlsson har framgångsrikt försvarat de svenska färgerna ute i världen.

Alla kan dra

Dragkampssektionen har också figurerat som tävlingarrangör i stora sammahang. Redan efter två år, 1970, arrangerade VAIS lag-SM. Sedan dess har det blivit ytterligare fyra SM-arrangemang individuellt 1978, 1983 och 1990 samt lag SM 1990.

Tävlingsplats är numera Arabyiparken, där också den traditionella tävlingen Hampakampen avgörs. På grund av dusch- och om-klädningsproblem vid VAIS-torpet kanske även de allsvenska tävlingarna flyttas till Araby i framtiden.

Mycket mer finns naturligtvis att berätta, men något måste ju sparas till kommande jubiléer. VAIS dragkamp tar nu nya tag för att komma tillbaka till topplaceringarna.

Dragkamp kan utövas av kvinna eller man, liten eller stor, tung eller lätt, gammal eller ung. Vi välkomnar alla intresserade i vår slitstarka verksamhet.

På gång i fem decennier

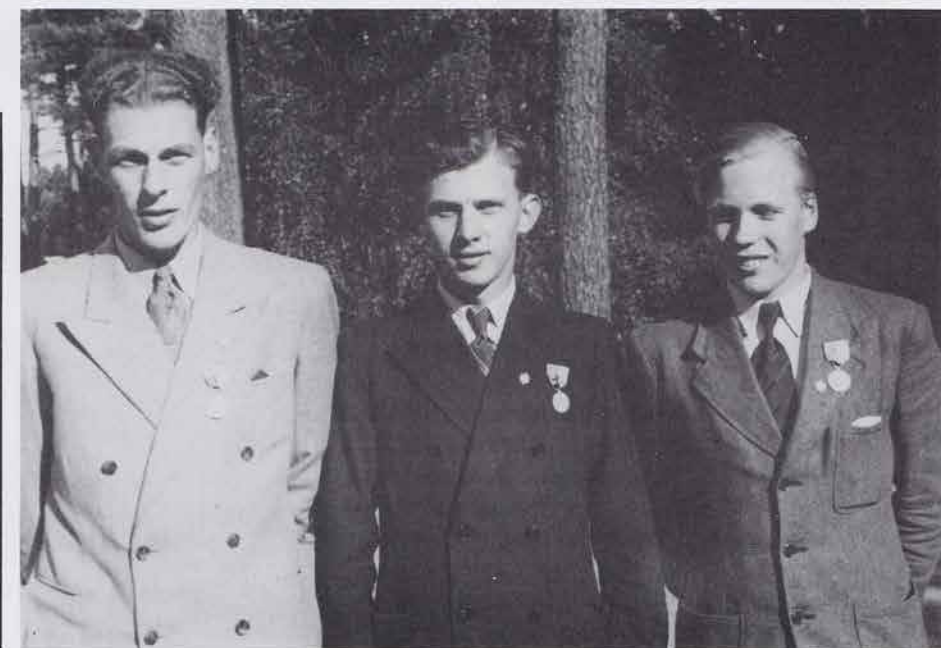
Gångsektionen har under de 50 åren spelat en framträdande roll i Växjö AIS historia. Många framgångar har uppnåtts i föreningens färger och många medlemmar har deltagit i föreningens verksamhet. En sådan här tillbakablick kan därför bara bli ett axplock av de viktigaste händelserna under fem decennier.

Gång fanns med redan när VAIS bildades 1941, och sektionen fick en flygande start med SM-arrangemanget 1943 som topp.

Ett särskilt frimärke tillhörde inramningen runt den första SM-tävlingen i Växjö 1943.

Ovan svenska lagjuniormästarna i gång 1943. Fr.v. Karl-Johan Gutavsson, Martin Liljedahl och Nils Andersson.

Samma år föddes svenska lagjuniormästarna på 15 km 1961, nedan fr.v. Max Sjöholm (född 41), Göran Johansson och Arne Svensson, produkter av 50-talets ungdomssatsning.

Ungdomar basen

Därefter dog verksamheten mer eller mindre ut, för att ta ny fart 1954 då en stor satsning på ungdomar gjordes. Den nybildade ungdomssektionen blev basen för en framgångsrik period med duktiga juniorgångare i början av 1960-talet.

1961 blev VAIS juniorlag svenska mästare i på 15 km.

Kvar från denna framgångsrika juniorkull blev Max Sjöholm, som 1967 startade en ny ungdomssatsning. Resultatet blev att VAIS i början av 70-talet utsågs till Sveriges bästa ungdomsförening genom vinsten i Ungdomscupen.

Kent Eliasson var en av talangerna som kom fram då. 1973 tog han SM-brons på både 10 och 20 km, och debuterade i landslaget tillsammans med Max.

Max inspirerade

I mitten av 1970-talet gjorde Max en stor satsning på sin egen träning vilket ledde till SM- och NM-guld. Framgångarna inspirerade många äldre ungdomar som VAIS att satsa på gång, och klubben fick många stora framgångar både individuellt och i lagsammanhang åren kring 1980.

Torbjörn Janse och Håkan Stödberg var då de två främsta juniorerna som under några framgångsrika år tog ett flertal SM-medaljer både individuellt och i lag. På SM 1980 ingick de i såväl senior- som juniorlag tillsammans med Max respektive Ulf-Peter Sjöholm. Resultatet blev tre lagguld.

*Torbjörn Janse tillhörde Sverigeeliten under slutet av 70- och början av 80-talet. Under 1981 slog han i ex Smålandsrekorden på 5000 m samt 15 och 20 km. Även han gick flera tävlingar i landslaget.
Foto: Anders Johansson.*

Gång är en av VAIS klassiska grenar. Många duktiga idrottsmän har börjat karriären i gångsektionen. Ulf-Peter Sjöholm (nr 1) och Thage Davidsson (nr 2) är två av dagens framgångsrika gångare. Foto: Stefan Nilsson

Stort tomrum

1983 gick Max Sjöholm hastigt bort. Det blev ett hårt slag för gångsektionen och hela föreningen. I och med Max bortgång miste vi vår främsta drivkraft. Han efterlämnade ett stort tomrum som inte gick att fylla.

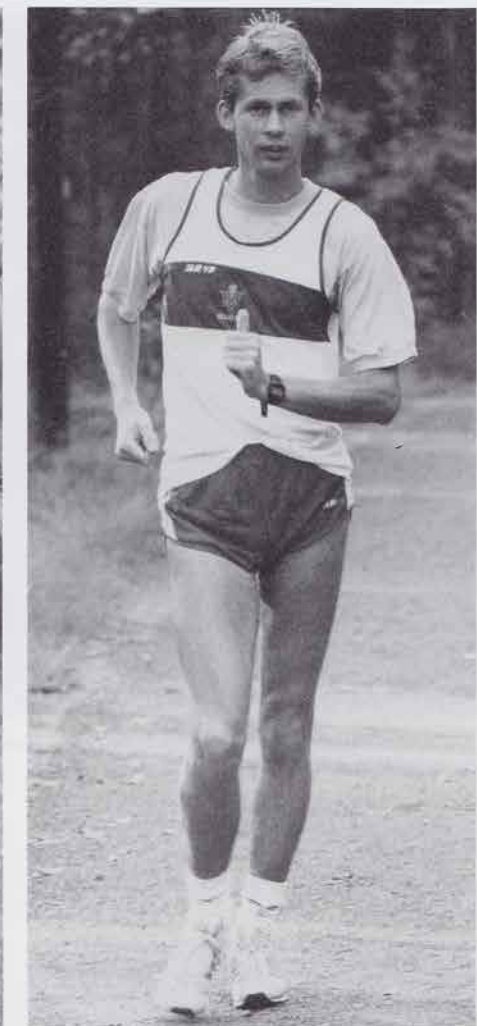
Insatserna det året fick inrikta sig på att undvika nedläggning av sektionen. Förlusten av Max medförde en djup svacka i verksamheten i mitten av 80-talet.

Ulf-Peter tar vid

Max son Ulf-Peter var den som efter några år definitivt slog igenom som sektionens bäste gångare. I veteranklasserna har Thage Davidsson och Gudrun Lundqvist varit framgångsrika. De tog flera SM-medaljer av ädla valörer 1988 och -89.

1990-talet har börjat lovande både resultat- och deltagarmässigt, och det är förhoppningsvis inledningen till en ny framgångsrik period i gångsektionens historia.

Ulf-Peter Sjöholm går i sin faders fotspår. Han har redan varit landslagsgångare i flera år. Tiden 4.07.33 gav SM-silver på femmilen 1990.

Max Sjöholm är kanske Växjö AIS främste idrottsman genom tiderna. Han började med gångsport 1954 och var aktiv på elitplanet fram till sin plötsliga bortgång 1983. Han tog ett SM-guld och två brons på specialdistansen 50 km. Han vann nordiska mästerskapen 1975 på samma distans, och kom trea på NM fem gånger. Sammanlagt fullföljde Max 70 femmilar, vilket får andra gångare i världen lära ha klarat a. Hans personbästa utmärkte 4.10.49.

Trots sin egen elitträning engagerade Max sig i ett omfattande ungdomsarbete både inom gång och skidor. Han organiserade dessutom VAIS-promenaderna under många år, och innehade fortroendeuppdrag inom Svenska Gångförbundet.

Vi minns Max som en sällsynt god kamrat och idrottsledare, utan vars insatser Växjö AIS inte blivit så framgångsrik under 60-, 70- och 80-talen.

Tipspromenaderna VAIS ansikte utåt

För många Växjöbor är nog VAIS synonymt med två företeelser. Dels torpet naturligtvis, och så VAIS-promenaderna. En tradition som lockat tusentals deltagare under åren, och som fortfarande är ett måste för många familjer i staden.

VAIS-promenaderna är en tradition som ännu efter 42 år lockar många Växjöbor ut i Fyllerydsskogen.

Utan trognafunktionärer skulle promenaderna aldrig kunna bli av. Hjalmar Boström är en av de mest rutinerade som syns varje söndag vid VAIS-torpet.

Sune Gredvall, under många år starter vid söndagspromenaderna.

Promenaderna kom till redan 1949 för att de som inte tränade aktivt ändå skulle komma ut i skog och mark. Initiativet kom från Riksidrottsförbundets motionskommitté som gett VAIS i uppdrag att anordna motionsaktiviteter som det på den tiden inte var så gott om.

Trots att det övriga fritidsutbudet ökat rejält sedan dess, och vi har fått konkurrens från flera andra liknande tipspromenader, så har VAIS-promenaderna återkommit punktligt på söndagarna varje år sedan starten 1949. 42 år noga räknat - nästan värt ett eget jubileum...

Folkvandring till skogen

Trots den långa följden av år var det länge bara en handfull personer som skötte frågor och banläggning till promenaderna.

Max Sjöholm, med benäget bistånd av övriga familjen, var den siste som hade totalansvaret för all sysslor. Från slutet av 60-talet blev därmed promenaderna en viktig angelägenhet för gångsektionen.

Under några framgångsrika år var deltagarantalet som mest 500-600 personer per promenad.

1983 tog familjen Hansson från skidor över frågetillverkningen, och från och med året därpå sköter Göran Hansson även ekonomin.

Sedan ett par år tillbaka är det gång och orientering som svarar för promenaderna.

Konkurrenter kommer

De senaste åren har intresset från allmänheten minskat något.

I snitt går nu knappt ett hundratal personer varje höst- och vårsöndag. Orsaken till nedgången är svår att veta. Delvis beror det säkert på alla andra konkurrerande tipspromenader som kommit till. Dessutom har Smålandsposten, som var samarrangör från början, minskat sitt åtagande. VAIS-promenaden ges inte längre något särskilt utrymme i tidningen, och det kan minska tillströmningen på sikt.

Genom kluriga och lagom svåra frågor försöker vi behålla våra trogna deltagare och locka nya därtill, men kanske är det dags att göra en ny storsatsning på promenaderna under 90-talet. Nya grepp kan behövas för att locka folk i en tid när just tiden är begränsad för alla.

Det gäller att lära Växjöborna vad vi redan vet: Att Fyllerydsskogen och VAIS-torpet är väl värda ett besök - minst varje söndag.

Min tid som VAIS-torpare

VAIS-torpet upplevde säkert sin mest aktiva tid hittills under 1970-talet och några år in på 80-talet.

Detta var en tid då folk i stora skaror började tänka på friskvård. Det blev en ny tid för många som inspirerades att på olika sätt sköta sin kropp och leva ett friskare liv.

På min arbetsplats fanns Carl-Eric Carlsson och det dröjde inte länge förrän han erbjöd medlemskap i VAIS. På den tiden fick man ansöka om medlemskapet. Det verkade rejält och kändes nästan högtidligt. Det var så VAIS-torpet kom in i mitt liv.

Tivoli gav pengar

I en tidigare historik berättar Gigge Björklund hur föreningen kunde skaffa sin första lokal. Det var så att Vilhelm Mobergs pjäs "En marknadsafton" skulle filmas i Växjö. I filmen skulle ingå ett tivoli. VAIS-ledningen åtog sig uppdraget och hittade ett tivoli som omdirigerades till Växjö med vagnar och allt.

Gigge skriver att styrelsen fick många skära tusenlappar i nettovinst för sin ovanliga insats.

Torpet ny träffpunkt

1948 hyrde föreningen ett torp nära Vikensved där terrängen passade orienterarna bra, men torpet ansågs ligga för långt bort, och redan året därpå hyrde VAIS torpet Nyadal av stiftet. Nyadal friköptes 1958 och blev därmed VAIS-torpet - föreningens givna mittpunkt.

Stöd för bastun vid VAIS-torpet

År 1950 hade föreningen viss korrespondens med anledningen av den tilltänkta bastun vid torpet Nyadal, som senare skulle bli VAIS-torpet.

Det fanns vid denna tid en central instans kallad Bastudelegationen med adress Stadion, Stockholm för vilken föreningen avslöjade sina bastuplaner. Tydligt hade man talat med de Nyadal närboende grannarna för att få deras bifall till projektet. Ur ett protokoll läser vi: "För de fem småbrukare på de torpställen som ligger i närheten av bastun blir det en stor tillgång att få komma i åtnjutande av att få bada bastu." Vad Bastudelegationen i Stockholm hade med detta att göra är fortfarande oklart.

Klart är i alla fall att det blev en bastu - i den gamla potatiskällaren vid torpet.

Enormt mycket arbete utfördes vid torpet för att få det i lämpligt skick. Vid föreningens 25-årsjubileum 1976 skrev Ragnar Cederlund: "Om vid varit med-

vetna om det arbete och de kostnader det skulle innebära att få torpet något så när upprustat, då frågar man sig om vi skulle vågat oss på detta företag. Men lyckligvis visste ingen."

Klart i rätt tid

När tiden var inne att det var inne att vara ute, stod alltså VAIS väl rustat. VAIS-torpet, vackert beläget i kanten av Fyllerydsskogen bara tre kilometer från stadens centrum, blev det ett naturligt tillhåll för många Växjöbor.

Skidsektionen var mycket aktiv. Unga och gamla skidåkare strömmade till som aldrig förr.

Orientering, som varit vilande, fick nytt liv.

Dragkamparna spred sin kraftfulla doft av kåda och svett.

Oskar och hans motionerande damer gjorde verkamheten än mer komplett. Stundtals var det stor trängsel, men också stort gemyt.

Vinter som sommar - ett populärt mål.

Städning på torpet av Thord Andersson och Fingal Steensson med ungdomar i början av 70-talet.

Ständig utveckling

Torpet var öppet tisdag-, onsdag-, torsdagkvällar samt på söndag förmiddag. Därutöver var torpet väl utnyttjat för möten och sammankomster, och ofta uthyrt till skolor och andra andra grupper.

Mycket arbete lades under den här tiden ner på skötsel och underhåll. På gräsplanen satts belysning upp, en grillplats och gungor ordnades, ett blickfång med belysning och sittplats placerades framför torpet och parkeringsplatsen utökades.

I spisen värmdes brasan, radio och TV fanns och från köket var servicen god. Frallor, bullar, varmkorv, godis, kaffe och saft intogs av hugade kunder. Den goda uppslutningen gjorde att styrelsen ofta talade om utbyggnad vid torpet.

Medlemmar byggde om

Redan 1975 fanns alla handlingar klara för en träningslokal på 40 kvm i anslutning till huset. Kostnaden var beräknad till 40 000 kr, men projektet avskrevs eftersom bland annat sanitetsfrågan ansågs viktigare att lösa.

En mängd olika ombyggnadsplaner diskuterades innan man bestämde sig för att bygga om herrbastun, och bygga två nya toaletter med avlopp därifrån.

1984 grävde dragkamparna ner avloppsledningarna, och så var ett mångårigt problem löst. Året senare var det bowlingsektionen som under Sten-Arne Lundbergs ledning byggde om herrbastun - både bra och billigt.

Vid mitten av 80-talet började intäkterna minska, men vi beslutade att inte minska på servicen. Vi hoppades istället att de gjorda förbättringarna skulle locka fler att besöka torpet.

Torpet Nyadal köptes av stiftet 1958, och har sedan dess varit den naturliga samlingsplatsen för föreningens alla sektioner. Förutom att mycket av medlemmarnas träning bedrivs i skogen runt omkring är torpet också start och mål för de populära VAIS-promenaderna med tipsfrågor och bingo.

VAIS-torparen Mats Nilsson har förutom uppdraget som stugfogde också varit flitigt anlitad som funktionär vid skid- och orienteringstävlingar. En typiskt mångsysslande VAIS:are med andra ord.

Motion ett måste

Vid årsmötet 1985 upphörde så mitt förordnande som "VAIS-torpare". Det hade varit många fina år att minnas. Skidsektionens träningar tisdag- och torsdagkvällar ville kanpast någon missa. Vi var en stor grupp på 25-30 man, och det blev många Växjölopp, Lidingölopp och Vasalopp tillsammans. Flera av oss träffades också på Vätternrundan och andra cykeltävlingar.

Det var en mycket fin social gemenskap, fysiken var god och vi levde i en tid då motion var ett måste.

Jag tror att denna allmänna anda i föreningens olika sektioner skapade förutsättningarna för den stora uppslutningen runt torpet under min tid där.

Mats Nilsson

Jakten på rödvita skärmar under 50 år

När man bläddrar i VAIS arkiv över 50 års orienteringsverksamhet finner man en stor och livlig verksamhet under 40- och 50-talet. Det finns väl dokumenterade klippböcker, pedantiskt uppställda resultatlistor och idogt förda protokoll från de här decennierna.

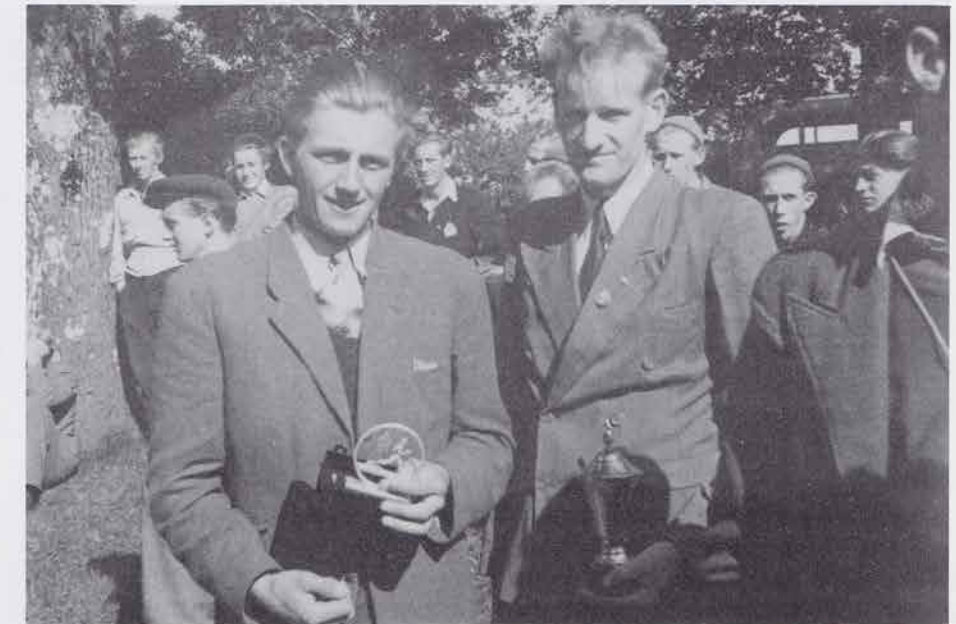
Från de sista åren på femtiotalet och under sextiotalet finns inget bevarat. Skärmetandet inom VAIS låg under denna period nästan helt nere. Orsakerna finner vi dels i tävlingsförbud på grund av gulsoten i slutet av 50-talet dels av att Växjö OK bildas som en specialklubb för orientering. Många gamla VAIS-medlemmar gick då med i denna nystartade klubb. Under 70-talet börjar VAIS olsektion åter vakna till liv delvis som en följd av ett ökat intresse för motionsorientering som startades av de aktiva klubbarna i regionen.

Bygde bro

Trots ganska få medlemmar tar sektionen på sig det stora arbetet med att ta fram sin första moderna orienteringskarta vid Furuby. Efter diverse diskussioner med framförallt jägare och vissa markägare kan VAIS genomföra sin första tävling på den nyritade kartan vid Kårestad i april 76. Medlemmarna tvingades vid detta tillfälle bland annat bygga en ny bro över Kårestadån för att löparna på ett betryggande sätt skulle kunna nå målet. Under hela 70- och 80-talet ökar medlemsantalet lavinartat och tävlingsverksamheten och kartritandet får allt större omfattning. I vår presentation av orienteringen ska vi försöka jämföra verksamheten under 40- och 50-talet med verksamheten under 70- och 80-talet sett ur lite olika perspektiv.

Från fantasi till fyrfärg

Orienteringstekniken har genomgått en enorm förändring under denna period som en följd av allt bättre kartor. På de gamla kartorna i svartvitt i skalan 1:100000 gällde huvudsakligen kompassgång och stegning. För löparna gällde det också att ha god fantasi eftersom kartan och verkligheten i många fall ej stämde överens. Nya vägar som ej var inlagda på kartan kunde plötsligt dyka upp. Avståndet mellan kontrollerna kunde vara stort (2-3 km) och de utgjordes i de flesta fall av stora föremål. Idag är kartorna specialritade i skalan 1:15000 (eller 1:10000) och är tryckta i fyra färger. Detaljrikedom har därmed ökat väsentligt vilket har inneburit att banläggarna fått allt större möjligheter

Sektionens ende svenske mästare Sven Davidsson t h vann SM 1947. I tidningarna benämndes han "Torreadoren" efter en hjältemodig insats i tjurhagen. T v Karl-Olof Johansson, också han duktig Växjöorienterare. Bilden från kretsmästerskapet i Berg 1945.

Närhet till naturen, klurig problemlösning och mycket motion. Det är tjusningen med orientering som lockar både unga och gamla. Efter nedläggningsshot i början av 70-talet är orientering nu VAIS största sektion.

att välja små kontrollpunkter som stenar, små sankmarker, sänkor, punkthöjder, branter m.m. Detta har medfört att dagens elitorienterare huvudsakligen läser sig in på kontrollen med hjälp av kartan och använder kompassen ytterst lite. Kravet på kartorna har därmed ökat vilket fått till följd att tävlingskartorna måste revideras ganska ofta.

Tävlingskartan från JDM 1949. Skalan var 1:100 000 och längsta avstånd mellan kontrollerna 2300 meter. En cm på den här kartan...

...är lika långt som en dm på den här moderna orienteringskartan d.v.s. en km i terrängen. De detaljerade kartorna har förändrat orienteringssporten från kompassgång och stegning till noggrann kartläsning.

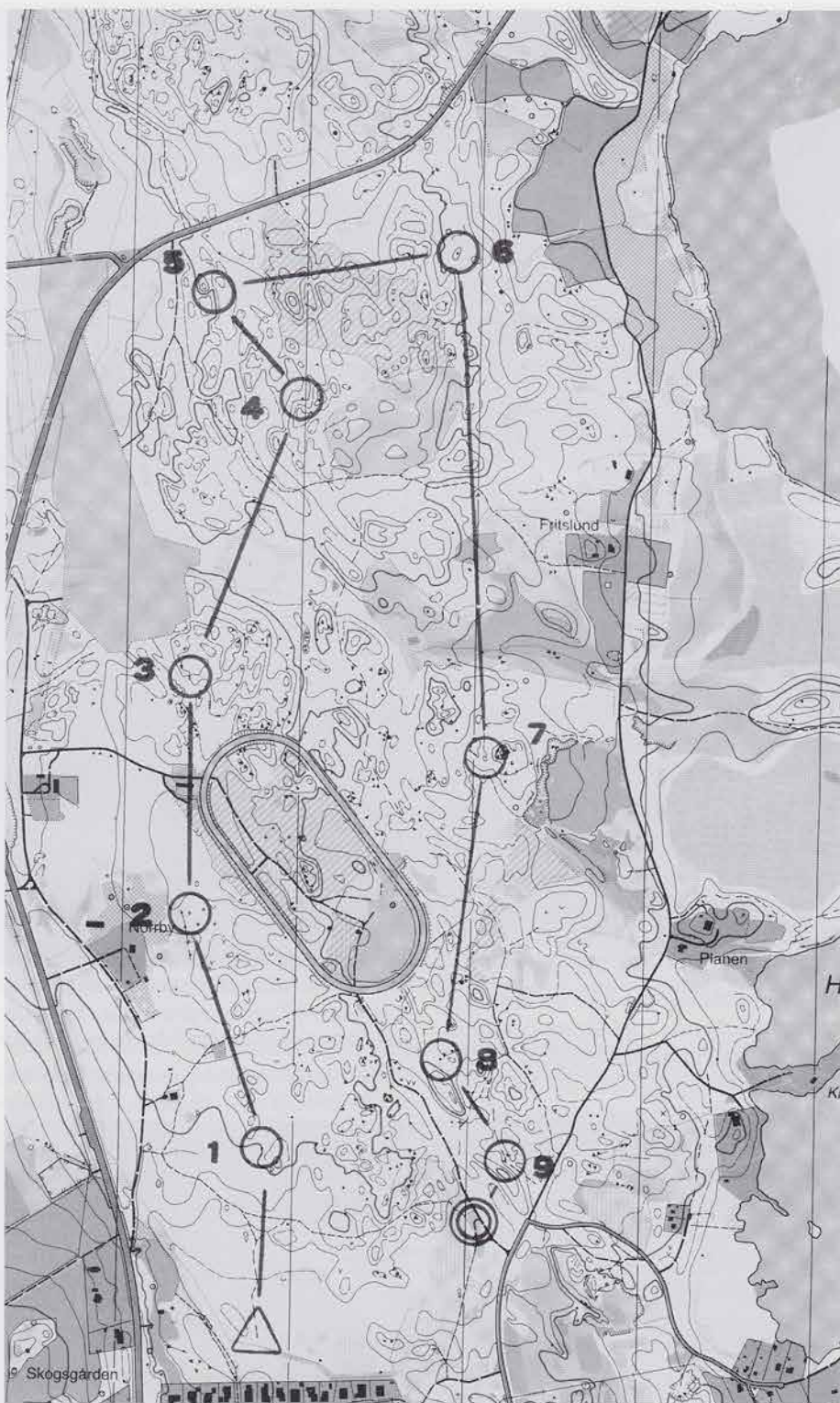
Många arrangemang

Om klubben inte skördat så stora framgångar på tävlingsbanan har klubben där-emot gjort sig känd i vida kretsar som en duktig tävlingsarrangör. 1953 var VAIS ansvariga för budkavle-SM och sedan slutet av 70-talet har klubben arrangerat minst en stor nationell tävling varje år. 1980 fick VAIS äran att ordna dag-DM för Småland och Blekinge med tävlingsplatsen förlagd till Skogstorp söder om Åryd med 2600 deltagare. Klubben har också arrangerat lång-DM 85 och budkavle-DM 86 med tävlingscentrum förlagt till Tingsryd.

Under 80-talet har klubben alltmer tagit datorn till hjälp för att underlätta arbetet då 1000-talet orienterare deltar och där varje löpare vill få reda på sin sluttid inom 15-20 minuter efter målgång.

Under 40- och 50-talet var deltagarantalet vid tävlingarna inte så stort och de sanitära förhållandena var inte alltid de bästa vilket bland annat fick till följd att gulsoten härjade. Idag gäller heltäckande klädsel, duschar och toaletter vid de nationella tävlingarna.

I orienteringens barndom tog sig de tävlande per cykel eller med kollektiva transportmedel till tävlingsplatserna. Idag är arrangörerna tvungna att ordna med stora parkeringsutrymmen.

Terrängen runt Åryd har blivit centrum för många av VAIS större tävlingar som lockat flera tusen deltagare. Något som ställer stora krav på arrangörerna.

Ledande ledare

Förutsättningen för att verksamheten i en klubb ska kunna bedrivas på ett bra sätt är att det finns duktiga och entusiastiska ledare som har förmågan att organisera och inspirera ung som gammal att göra en insats för klubben. I VAIS har vi haft turen att finna några stycken som åtagit sig detta arbete under olika epoker. En mycket viktig funktion har de som är ansvariga för ungdomsarbetet i föreningen.

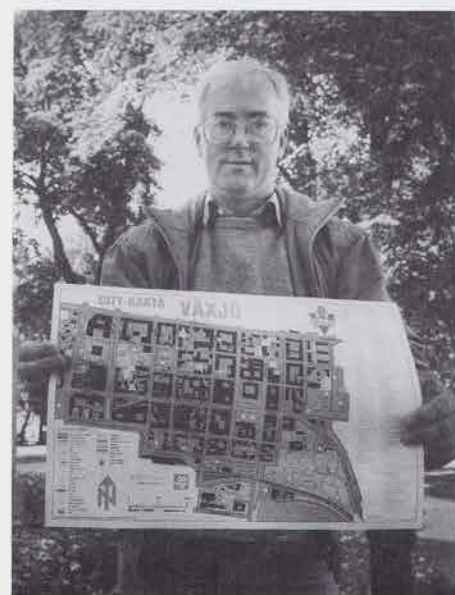
Kerstin Söderström är en ledarprofil som ansvarat för ungdomsarbetet sedan 1980.

Ungdomsarbetet är viktigt och i Åryd jobbar Ejvor Cederling med nybörjarverksamheten för de minsta.

Orientering har utvecklats till en av de stora folksporterna. Alla kan delta på något sätt. Antingen i traditionella tävlingar, eller i familjerundor och cykeltrim, som VAIS varit med och arrangerat på senare tid.

Orienteringssektionens store eldsjäl Arne Berggren efter fullbordat arbete med City-kartan. Arne utför ett enormt arbete. Som kartritare, banläggare och ungdomsledare lägger han ner större delen av sin fritid på VAIS. (Foto: Lars Brundin)

Alla orienterar

Vår förening var under 40- och 50-talet mycket aktiv, många tävlingar arrangerades och många starter gjordes av våra medlemmar. Under 60-talet utvecklades orienteringen till en folksport i Sverige vilket har inneburit ett ökat tävlingsutbud. Antalet klasser har ökat och det finns flera svårighetsgrader och längder på banorna för att kunna svara upp mot behoven för både elit- och motionsorienterare. Detta har medfört att dagens elit- och motionsorienterare genomför betydligt fler tävlingar än under 40-50 talet. Orienteringen har i allt högre grad blivit en familjesport där både unga och gamla av båda könen kan delta.

Vid budkavle-SM 1986 placerade sig VAIS-laget på en hedrande 31:a plats. Fr. v. Andreas Berggren, Per Bengtsson och Andreas Rangert.

Bredd ger elit

Det är alltid svårt att jämföra två epoker men vi vill nog hävda att att VAIS hade större framgångar under 40- och 50-talet än under 70- och 80-talet. Vi noterar bl a att VAIS kom in som 22:a lag av 112 startande vid 10-milaorienteringen 1952

och att Sven Davidsson tog ett individuellt SM 1947. Dagens orienteringssektion satsar på bredd och motion men vi kan ändå notera SM-framgångar för klubbens juniorer i budkavle 1986,87 och 88.

1987 vann H17-20 laget DM-budkavlen. Våra ungdomar har också visat framfötterna genom etappsegrar i 5-dagars 1980,1982 och 1984. 1984 blev VAIS ock-så bästa breddklubb på ungdomssidan i Småland då de vann Per & Kersti cup.

Edor Oscarsson (1974-81) och Roland Ekholm (1982-88), två sektionsordförande från den period då VAIS orientering utvecklades till en av Smålands bästa ungdomsklubbar.

Einar Tönnervall

Under hela arton år var Einar Tönnervall ett av VAIS främsta namn i orientering, från 1944 och fram till dess att orienterare i Växjö bildade en specialklubb. Självfallet har Einar Tönnervall många minnen från tiden i VAIS.

– Om jag minns rätt gjorde jag min första tävling för VAIS i Ingelstad 1944. Det var ju mitt under brinnande krig, och man fick vara nöjd med att tävla "nästgårds". Det hände ofta att vi åkte militärbil med I11-orienterarna till tävlingarna kring Växjö, vanlig privatbil var ju knappast att tänka på i bensinbristens tider.

Inte anade väl Einar då, att han ett antal år senare på 80-talet skulle bli inofficiell världsmästare i orientering och få tävla i en rad olika länder "på gamla da'r"

– Nej, utvecklingen har gått fort. Tänk, att man bara kunde ta sig fram hjälpligt på de gamla 100.000-dels kartorna som vi hade ända in på 1950-talet. Ibland hade man ju sträckor mellan kontrollerna på tre kilometer och kontrollpunkter, som visserligen var stora och rejäla men ändå inte så lätta att definfiera på den gamla backstreckskartan.

Einar började orientera i mitten på 30-talet hemma i Halmstad för IFK men stabiliserade sig inte riktigt förrän han kom till Växjö.

– Då sökte jag upp "Macke" Johansson och skrev in mig som medlem. Vi blev väl en 12-15 aktiva i klubben, ett ganska bra gäng - särskilt när vi fick förstärkning från regementets orienterare emellanåt. De varvade ju medlemsskap i regementets idrottsförening och VAIS.

Ett och annat DM-tecken har det blivit genom åren, det allra första när Einar 1950 vann natt-DM i seniorklassen i Hultsfred. Tre år senare vann han dag-DM i YO-klassen i Markaryd, och då tog för övrigt VAIS också hem DM-tecknen i lagtävlingen. Ett antal SM-tävlingar gjorde Einar också som senior, noga räknat fem.

– Men det blev aldrig någon framskjuten placering för vare sig mig eller någon annan smålänning utom förstås Sven Davidsson, svensk mästare 1947.

Den gången tävlade dock I11-officeren för "fel" klubb. Han representerade nämligen I11. Däremot tog samme Davidsson VAIS första DM-tecken, när han 1945 vann dag-DM individuellt i Åseda.

– För min del var tredjeplaceringen på sydsvenska mästerskapet 1947 i Folaboda, Blekinge, min roligaste framgång före VM-segern, särskilt som jag var en ren otippad outsider i sällskapet.

Einar minns annars särskilt väl transportproblemen på 1940-talet. Militärlastbilarna fungerade, men det var nog så och så med säkerheten för passagerarna.

– En av de största tävlingarna jag var med om att ordna gick i Åryd. "Gigge" fixade ett extratåg från Växjö. Det stannade mitt på linjen för att släppa av deltagarna. Sedan ordnade "Gigge" också extratåg till DM-tävlingen 1945 i Åseda-trakten.

Trots alla transportbekymmer kunde VAISarna faktiskt göra sin första utlandsresa redan 1946. Den gick visserligen bara till Danmark, men det var ju ändå något.

– I den vevan fick jag också chansen att tävla i Finland, berättar Einar Tönnervall, men det var med en småländsk trupp.

Bland de egna VAIS-arrangemangen minns Einar förstås SM-tävlingarna på 50-talet allra bäst.

– Vi ordnade budkavle-SM för damer i trakten kring Åryd och Furuby 1955 med Sven Davidsson som speaker.

– Visst var det tråkigt att lämna VAIS, men i och med att vi flyttade till Väckelsång, Svea och jag, blev det för jobbigt att hålla ihop det hela, och när tankarna på en specialklubb blommade upp följde jag med. Men det är verkligen roligt att konstatera att VAIS fortsatte med orientering och har lyckats skapa framför allt ett fint ungdomsgäng med ett bra ledarbete. Det finns ju plats för mer än en klubb i Växjö.

Slutar veteranen Einar Tönnervall, som senast i somras tävlade på kontinenten, först vid veteran-VM i Ungern, därpå direkt i tjeckiska 5-dagars, där han lyckades bli tvåa i sin klass H75. Intresset sitter i trots åldern.

Lars Hultman

Utan orienteringen och motionsträningen i veckorna skulle man inte kunna leva, konstaterar både Einar och Svea Tönnervall, här med Einars världsmästarpriser från 1987. Svea tävlade också för VAIS mellan 1954–1962. Foto: Lars Brundin.

Skidåkarna

VAIS eviga optimister

Tillgången på snö är nödvändig för all skidåkning. Ibland finns det tillräckligt av den vita varan, men alltför ofta råder en akut snöbrist. Ett par citat från verksamhetsberättelserna illustrerar detta väl.

1965 konstateras: "Stenar och ris under skidorna". Redan året därpå är tonen en annan: "Vilken vinter! Vilken vinter!" Då faller den första snön i början av november och den sista försvinner i maj.

Även om snöförhållandena i Växjötrakten är ytterst osäkra, är det ett som är säkert: VAIS skidåkare ger aldrig upp hoppet om att nästa vinter ska bli en riktig snövinter. Om snön mot förmodan inte kommer i tillräcklig mängd finns ändå alltid råd. 1976 bedrevs till exempel snöträningen till största delen på Helgasjöns is, där ett spår plogats fram.

Många är också de mil som sedan 70-talets början åkts på rullskidor. Östra industriområdet, Kalmarsvägen, gamla järn-vägsbanken till Ingelstad är alla klassiska rullskidmarker. De senaste åren kompletterade med elljusspåret i Fylleryd.

Alla tog märken

Redan från starten 1944 har vintersportsektionen, som den från början hette, i huvudsak varit en motionssektion. Märkestagning var länge det viktigaste inslaget och utgjorde en riktig folkrörelse. Det var inte bara den skidintresserade allmänheten och de egna medlemmarna som åkte för märken. Militärer och skolelever deltog också, och 1963 tog inte mindre än 2475 skidmärken i olika valörer.

Atterövrå Stora skidlöparmärket i guld är en ovanlig bedrift som VAIS-medlemmen Inga-Greta Ohlsson lyckades med 1955.

Epoken Carl-Eric Carlsson

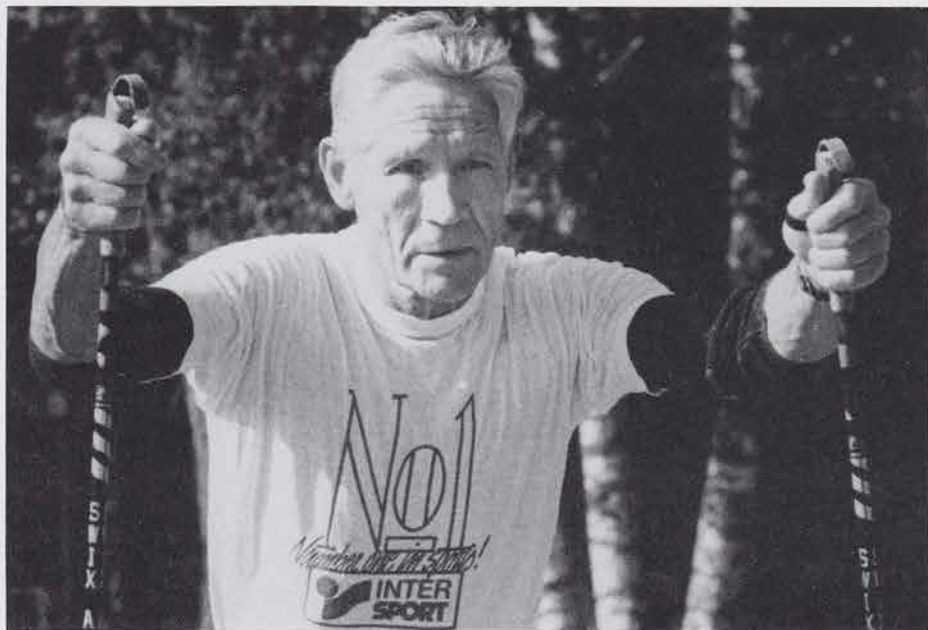
VAIS skidor har under mer än 20 år i hög grad förknippats med Växjö skidsports grand old man, Carl-Eric Carlsson. 1960 gick han med i sektionen, och 1969 blev han dess ordförande. Under hans dryga tio år i ledningen utvecklades sektionen på många olika sätt.

Skidsektionens förgrundsgestalt Carl-Eric Carlsson ägnar sig numera åt egen träning och tävling. Förutom 23 Vasaloppsstarter har han ett flertal DM-tecken. 1990 deltog han med framgång i skid-DM för veteraner.

Foto: Per-Erik Sandebäck

1960 bytte sektionen namn från vintersportsektionen till skidsportsektionen. Nu heter den officiellt skidsektionen, men kallas ofta VAIS skidor och löpning. 1990 var medlemsantalet 215.

1970 gjordes en medlemsvärkning. På ett år ökade antalet från 32 till 119. Traditionen med snöläger inleddes 1973 då det ordnades en resa till Holmenkollen, främst för de äldre åkarna. Från mitten av 70-talet arrangeras varje år ett snöläger i december. Oftast har lägret varit förlagt till någon skidort i Dalarna.

Det är utan tvekan en av årets höjdpunkter, och lägret är viktigt för att hålla motivationen uppe hos ungdomarna.

Spår av skogsfolk

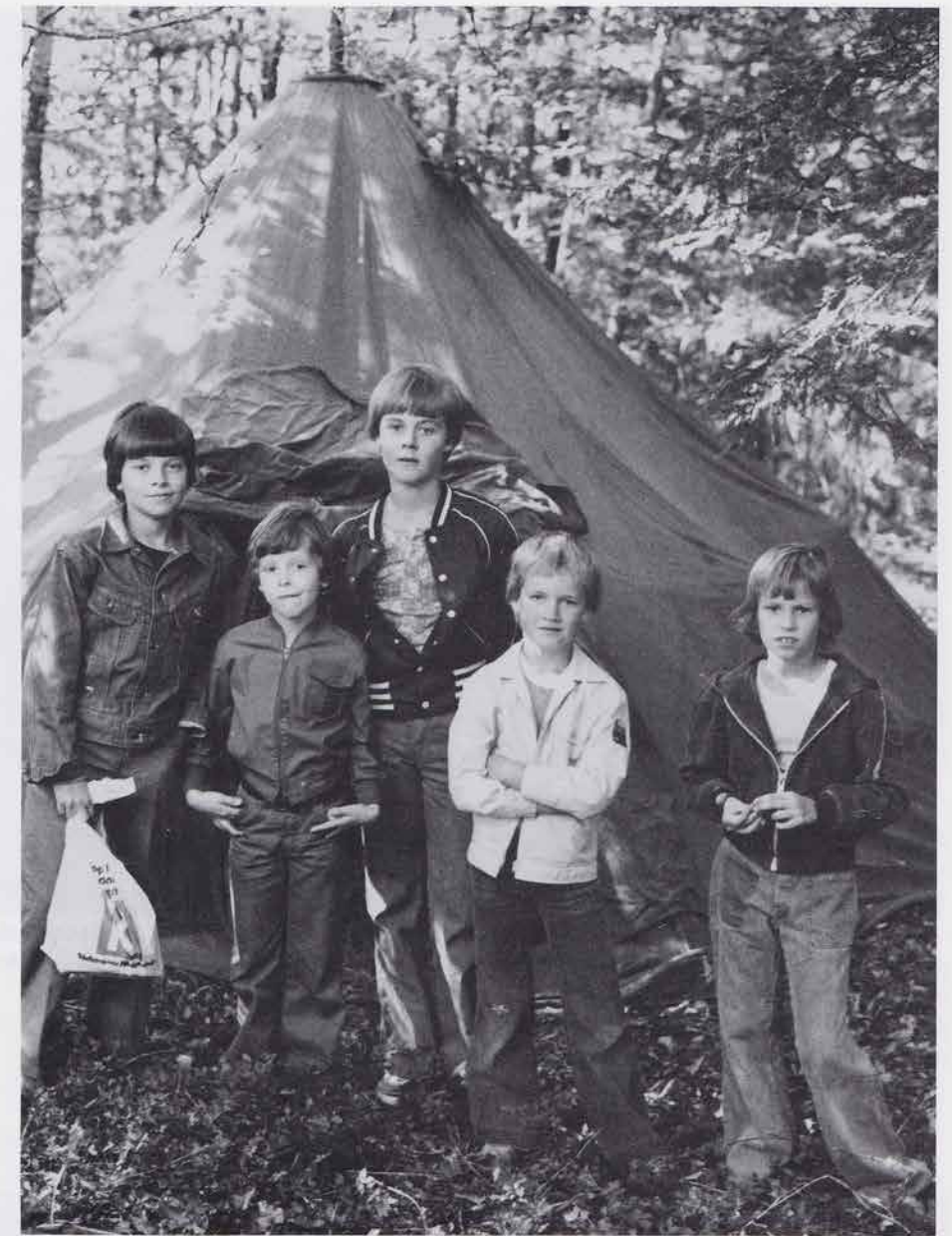
1967 invigdes den första delen av elljusspåret; de 1600 metrarna mellan VAIS-torpet och Norrastugan. Ett par år senare tog kommunen kontakt med sektionen för att höra om det fanns skogskunnigt folk inom föreningen. Carl-Eric samlade ihop ett skogsgäng som avverkade och röjde där spåret skulle gå fram. Tidvis fungerade VAIS-torpet som ett mindre skogs-huggarläger. 1970 var det fem kilometer långa elljusspåret klar för invigning.

Ungdom på frammarsch

1971 färdigställdes en skidstuga i Vikensved, som erbjuder mycket kuperad och naturskön terräng. Under många år hölls sedan sommarläger för de yngsta i stugans omgivningar under ledning av Carl-Eric och Gert Karlsson. Det är säkert många VAIS:are som minns den fältmässiga förläggningen och de stärkande doppen i Lövsjön.

Satsningen på ungdomar tog fart under 70-talet. Utbildningen av ledare kom igång och aktiviteten på träningskvällarna var mycket hög. Detta medvetna arbete för att stärka ungdomssidan ledde så småningom till de största idrottsliga framgångar sektionen hittills upplevt. Stefan Johansson, Lars-Gunnar Malmqvist, Ingela Karlsson, syskonen Magnus, Håkan och Ingrid Ehlin, Magus Besseling, Anneli Rosby med flera nådde alla stora framgångar.

Anneli Rosby är VAIS mest framgångsrika skidtjej. Hon har vunnit DM, tagit medalj på Götalandsmästerskapen samt representerat Småland i riksmästerskap. Foto: Johan Wingborg

Vikensvedslägret var under 70-talet upptakten på höstens ungdomsträning. Här Per Sundahl, Jan Sundahl, Ulf Hansson, Robin Hansson och Lars Magnusson framför det militärtält de bodde i.

Kvällsdoppen i Lövsjön och spänningen att bo ute i skogen gjorde lägret till en särskild upplevelse för många av de yngsta VAIS:arna.

Magnus Ehlin var den förste VAIS:are som gick skidgymnasium. Efter stora framgångar som skidåkare och löpare i VAIS, har Magnus de senaste åren kombinerat skidåkning och studier i Alaska, USA.

1980 vann VAIS stafetten i Götalandsmästerskapen. Sista sträckans Magnus Besseling hissas efter målgång. I laget ingick också Stefan Johansson och Lars-Gunnar Malmqvist.

Engagerade ledare

Även om Carl-Eric under dessa år var ledstjärna, inspiratör, lägeransvarig, ungdomsledare, banunderhållare, penningfixare med mera, är naturligtvis sektionens framgångar inte helt en mans verk.

Många hjälpte till. Max Sjöholm hade, förutom sitt engagemang i gångsektionen, mirakulöst nog krafter över för skidsporten och blev en förgrundsgestalt främst för de lite äldre skidjuniorerna.

Göran Andersson, Thord Andersson, Allan Isaksson, Sven Jonsson, Leif Nordgren, Ann-Christin Sundahl och Göran Åkesson är bara några av alla andra duktiga ledare som jobbat inom sektionen.

Sture Ehlin, ordförande i sektionen 1982-84, har under hela 80-talet suttit med i Smålands skidförbunds och Svenska skidförbundets ledningar. Han var vid flera tillfällen överledare för det svenska skidlandslaget, bland annat i Sapporo och Lahti. Foto: Mats Samuelsson

Gudrun Lundqvist, som sedan 1988 håller i klubban, är sektionens första kvinnliga ordförande. Före henne har nio män regerat.

Vasaloppet

Egna arrangemang till trots intar Vasaloppet en särställning som årets viktigaste tävling. Namn som Smågan, Evertsberg och Eldris är ljuv musik i skidVAIS:arnas öron. Loppet är viktigt, visst, men förberedelserna och eftersnacket är minst lika viktigt.

Loppet börjar exakt klockan 05.00 fredagen före, när bussen avgår från Kungsgatan 1. Gud nåde den som är försenad!

När bussen stannar framför Rörbäcksnäs skola nära gränsen till Norge börjar "Förvasan", ett snabbhetstest som går ut på att skaffa sig den bästa platsen i gymnastiksalen före alla andra. Göran Johansson har de senaste åren varit oslagbar i denna gren.

Dan före dan

Efter lördagens frukost bussas VAIS:arna ner till startplatsen i Berga by. Spåren ska inspekteras. De hundratal burkar och klistertuber som finns kvar i Rörbäcksnäs blir plötsligt oanvändbara. Lyckligtvis har sporhandlaren i Sälen insett detta, och välförsedda med årets Supervalla brukar VAIS:arna åka hem till skolan där skidor och vallaställ genast plockas fram.

– Ska det vara klistervax eller skarklister i botten?

– Rex eller Rode? Swix eller Toko?

Tidig morgon i Berga by. Sune Emanuelsson, Antti Gustafsson, Lars-Eric Frimodig och Allan Isaksson värmer upp inför 1985 års Vasalopp. Foto: Lars-Gunnar Samuelsson

Tre stora Vasaloppsåkare. Fr v Max Sjöholm, 18 lopp, Carl-Eric Carlsson, 23, och Bengt "Sotar'n" Axelsson, 20.

Plötsligt rapporterar någon att temperaturen stigit två grader sista timmen. Blir det klistertube i morgon...?

Sill och pannkaka

Klockan 03.00 ljuder Carl-Eric Carlssons tordönsstämma:

– Uppstigning! Det börjar genast pysa från luftmadrassser som töms. Sömndruckna

vacklar skidåkarna ut till matsalen för att inta "den sista måltiden", som bland annat innehåller den oslagbara kombinationen av sill och pannkaka.

Sedan följer "Bussvasan", alltså tävlingen om att vara först vid startplatsen i Berga. Bara en punktering kan hindra VAIS från att stå främst. Takterna från bussförare Wickells tid sitter djupt. Just nu leder VAIS Vasaloppet!

Väntan, omvallning, uppvärmning, väntan...

När starskottet äntligen går brukar det visa sig att ett antal åkare från andra klubbar varit ofina nog att ställa sig före VAIS:arna i fällorna. Men det är nio mil till målet i Mora. Än finns chansen till medalj och en bra placering!

En efter en kommer de så i mål. Svetiga och trötta, men samtidigt upprymda och glada över sin prestation. Alltid kommer alla i mål. Alltid är det flera som klarar medaljen. Alltid pågår eftersnacket i timmar under bussresan tillbaka. Nästa år är det dags för ett nytt Vasalopp.

Störst i länet

Med över 50 åkare från VAIS vissa år krävs det en fast organisation med väl inarbetade rutiner. I många år var Carl-Eric Vasa-loppsgeneral. Ett hedersuppdrag som sedan ett par år övertagits av Ture Persson.

De första VAIS-åkarna i Vasaloppet var Göte Karlsson och Georg Palmgren 1953. Därefter har VAIS:arnas antal ökat kraftigt och vi är nu Kronobergs läns största Vasaloppsklubb. Åtskilliga medaljer har också forslats hem.

Starten har gått. Dånet av skidor, stavar och skrik är öronbedövande. Mitt i trängseln finns en VAIS:are förstås. Kan du se honom?

Stefan Johansson har just gått i mål som 38:a i 1981 års Vasalopp med tiden 4.40; bäste kronobergare genom tiderna! Stefan är VAIS mest framgångsrika längdåkare. Som junior vann han DM åtta år och två gånger Götalandsmästerskapen. Som junior tillhörde han landets bästa skidåkare och slog bland andra nuvarande landslagsåkarna Jan Ottosson och Sven-Erik Danielsson. Som förstadärssenior 1980 var han bäste smålänning på SM.

Löpning

I många år var löpningen enbart ett komplement till skidträningen, och deltagande i löptävlingar var inte lika vanligt som idag. De duktigaste löparna i klubben tog gångsektionen hand om.

Efter Max Sjöholms bortgång 1983 tog skidor över ansvaret för löpningen. En av de bästa då var Lars-Olof Svensson. 1983 var han till exempel totalsegrare i Sunnerboloppet, Varendsterrängen och Åhusterrängen.

Andra framgångsrika löpare under denna tid var Stefan Johansson och Magnus Ehlin, som båda börjat som skidåkare. Magnus Besseling, Leif Edvardsson, Ulf Eriksson, Jonathan Gustavsson är några andra duktiga löpare.

Rekord står sig

Bland senare års resultat kan nämnas Henrik Petterssons rekord för 14-åringar på 10 km i Lidingöloppet. Rekordtiden 34.50 från 1987 står sig än.

De senaste åren har intresset för löptävlingar blivit allt större. Växjöloppet och Lidingöloppet är de tävlingar som lockar flest VAIS:are.

Triathlon ingår numera i tävlingsutbudet – om än i blygsam omfattning hittills. Stefan Johansson (igen!) har utmärkt sig i grenen, och segrade i Smålands största triatlontävling, Sävsjömarodören, både 1986 och 1990.

Rullskidåkning är numera ett nödvändigt – och roligt – inslag i barmarksträningen. Här invigs elljusspåret som rullskidbana 1989.

Löpningen har blivit allt viktigare för sektionen. Lars-Olof Svensson sträcker ut steget under Helgasjön runt 1982. Han var mycket framgångsrik och fick motta det första stipendiet ur Max Sjöholms minnesfond 1984.

Avsommnade men inte glömda

För några år sedan trycktes det upp en dekal med texten "Mångsidiga Växjö AIS". En titt i backspegeln bekräftar att det nog är den bästa beskrivning man kan göra av VAIS.

Föreningen har genom åren haft grenar som idag upphört. Friidrotten till exempel var förste ordföranden Engbert Heidenmarks speciella skötebarn, och utövades från 1944 till 1951. Andra grenar som också försvunnit är gymnastik, handboll, basket, bandy, varpa och skridsko.

Lång väntan på is

Om skridskosporten kan man läsa i gamla protokoll att sporten togs upp för att ge cyklisterna träning under vinterhalvåret. Efter visst meningsutbyte på årsmötet 1960 uppgick också skridskoverksamheten i cykelsektionen, där tre personer avdelades att sköta det. Men bristen på tränings-möjligheter fick medlemmarna att tappa intresset.

1967 gjorde sektionstyrelsen en sista kommentar: "Sektionen väntar på den nya skrinkarbanan vid Värendsvallen." Den har som bekant inte kommit än...

Kommer damerna åter?

Dammotion har varit ett annat uppskattat inslag i föreningen. Sektionen bildades 1948 och skulle svara för "damidrotterna" handboll, bordtennis och friidrott inom VAIS.

Från 1965 och drygt tio år framåt var Oskar Lundqvist ledare för sektionen, som då hade sin glansperiod med nästan 200 engagerade som mest. Sektionen satsade

Populäre Oskar med några av sina damer vid damsektionens 10-årsjubileum på OK Motor Hotell oktober 1975.

Oskar Lundqvist ledde motion för flera hundra aktiva när damsektionens verksamhet var som mest populär under 60- och 70-talet.

under Oskars ledning på löpning och gymnastik, som gav ett allmänt välbefinnande hos många som förbättrade sin allmänna kondition.

Under senare år har intresset för verksamheten tyvärr varit vikande, vilket nog har sin förklaring i det ökade utbudet av motionstillfällen, som workout, Friskis & Svettis med mera.

Just nu är sektionen vilande och damerna uppmanas istället att gå med i skidor eller orientering. Framtiden får utvisa om det finns intresse av en särskild damgrupp igen.

Vill Du segra – Kan Du segra

Något år efter bildandet av VAIS kom även friidrott med på programmet. Ett 20-tal intresserade grabbar i 10–15 årsåldern anmälde sig till ordföranden Engbert Heidenmark.

En av ungdomarna var Sven Magnusson. Han berättar att det fanns ett stort behov av ytterligare en friidrottsförening, utöver då riksbekanta IFK Växjö:

– Ja, i högsta grad. IFK riktade in sig på elitidrott. De hade många duktiga seniorer som vi ungdomar såg upp till. Men någon juniorverksamhet existerade knappt. Det fanns med andra ord ett verkligt behov av junioridrott, säger Sven Magnusson.

Gunder idolen

Sven och de andra tidiga VAIS-medlemmarna höll till på Gamla Värendsvallen, som blev något av ett andra hem för dem. Den store idolen var förstås Gunder Hägg.

– Hans bild fanns i våra skolböcker, under bänkklocket och över sängen i sovrummet. Med välbehag minns jag ett tillfälle i idrottshallen då jag ur den "Stores" hand fick motta förstapriset som kretsmästare i diskus.

Det värmdes ett ungdomligt idrotts hjärta och sporrade till nya tag.

Svårt med resor

Dåtidens VAIS:are tränade och tävlade under helt andra omständigheter än idag. Kommunikationerna var ett stort problem:

– Att förflytta sig till de avlägsna arenorna var svårt, då praktiskt taget ingen av våra föräldrar hade bil. Det blev tåg- eller bussfärd, som avrundades med en ofta lång promenad till idrottsplatsen, minns Sven.

I kappsäcken låg den röd vita klubbtröjan, ett par spikskor och Lappgubbens liniment, tillsammans med smörgås och mjölk. För Sven och de andra pojkarna blev resorna i "stora vida Kronoberg" minnen för livet.

– De aktiva idrottsåren under tidigt 40-tal betydde mycket för oss ungdomar. Det blev en motvikt till allt det tråkiga som hände utanför vårt lands gränser.

Minnen för livet

VAIS-juniörerna utövade sin idrott med stort allvar enligt dåtidens motto, som det stod i instruktionsboken: "Vill Du segra – Kan Du segra om Du tränar energiskt och målmedvetet."

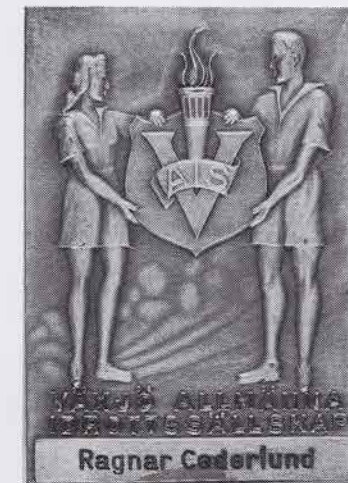
Sven Magnusson

Friidrottsektionen lades ner 1951, sedan flera av juniorerna lämnat föreningen. Men för Sven Magnusson påverkade åren i VAIS hela hans liv.

– Den regelbundna träningen utvecklades till en livsrytm där motion och sunda vanor blev självklara inslag i vardagen. Samvaron under träning och tävling ledde i många fall till kontakter som än idag upprätthålls.

Men det finns också mindre postiva följder av 40-talets idrottande som Sven har fått dras med resten av livet.

– Det enda negativa gäller rörelser i träningsprogrammet som ej var vetenskapligt utprovade. Dessa träningsinslag kunde leda till skador och slitage, som än idag gör sig påminda. Trots detta vill jag inte ha Gunderepokens idrottslekar ogjorda.

VAIS-plaketten, naturlig storlek

VAIS-plaketten

Martin Johansson och Georg Björklund är upphovsmännen till VAIS-plaketten i tre olika valörer. Senaste utdelningen var vid 25-års jubileet – nu till 50-årsjubileet är det dags igen! VAIS-plaketter har tilldalats:

Brons

nr		
1	Gertrud Dahl	1956
2	William Olsson	1956
3	Thorsten Lindström	1956
4	Bertil Wirebo	1956
5	Göte Mattisson	1956
6	Tore Eriksson	1956
7	Erik Otteborn	1956
8	Einar Tönnervall	1956
9	Uno Bergqvist	1956
10	Tore Axelsson	1959
11	Helmer Johansson	1960
12	Sven-Olov Svensson	1960
13	Lars-Erik Berg	1961
14	Harriet Johansson	1956
15	Sven Olov Olsson	1956
16	Kurt Rydh	1956
17	Arne Sällryd	1956
18	Göte Carlsson	1956
19	Göran Johansson	1966
20	Kurt Svärd	1966
21	Gustav Sjöholm	1966
22	Lars Estling	1966
23	Alvar Johansson	1966
24	Max Sjöholm	1966
25	Sven-Erik Ek	1966

Silver

nr		
1	Erik Wall	1951
2	John Norell	1951
3	Engbert Heidenmark	1951
4	Georg Björklund	1951
5	Macke Johansson	1951
6	Åke Dahl	1951
7	Inga-Greta Ohlsson	1956
8	Albert Johansson	1956
9	Ragnar Cederlund	1956
10	Sven Davidsson	1956
11	Gertrud Dahl	1961
12	William Olsson	1961
13	Erik Otteborn	1961
14	Einar Tönnervall	1961
15	Lars-Erik Berg	1966
16	Bertil Wirebo	1966
17	Lars Jeppsson	1966
18	Kurt Rydh	1966
19	Göte Carlsson	1966

Guld

nr		
1	Macke Johansson	1953
2	Åke Dahl	1956
3	Georg Björklund	1956
4	Engbert Heidenmark	1956
5	Ragnar Cederlund	1956
6	William Olsson	1966
7	Erik Otteborn	1966

VAIS ordförande genom tiderna

1941–1947
Engbert Heidenmark

1948–1951
Georg Björklund

1952–1953
Sven Davidsson

1954–1955
Georg Björklund

1956–1957
Åke Dahl

1958–1960
William Olsson

1961
Bertil Wirebo

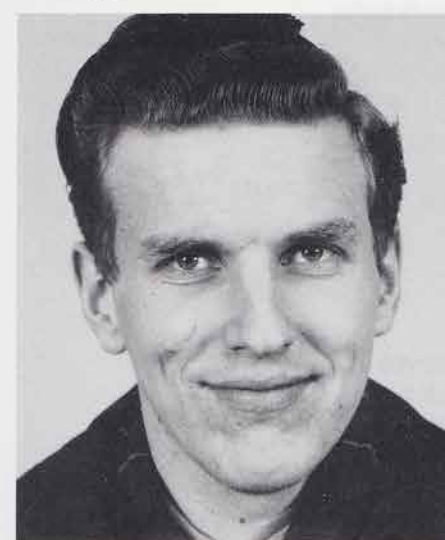
1962
Lars-Erik Berg

1963
Bertil Wirebo

1964–1965
Lars Jeppsson

1966
Eije Hedlund

1967
Sten Dahlberg

1968–1972
Åke Andersson

1973–1974
Jan-Ove Sjö Dahl

1975–1978
Rolf Samuelsson

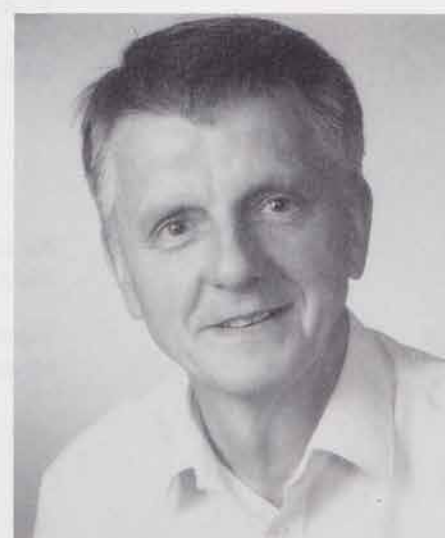
1979–1981
Jan-Ove Sjö Dahl

1982–1984
Kenneth Stensson

1985
Bertil Johansson

VAIS-visa

Melodi: "Uti morgonsolens glans"

Skriven 1947, författare till denna visa är tidigare kanslichefen i Växjö kommun, Thorsten Lindström.

I

Uti morgonsolens glans vi var söndag åka lätt
Ut till skogens alla fröjder, ut till sjöar berg och slätt.
Ut att leka, ut att vila, ut att finna äventyr
Ut att söka röda skärmar uti skogar och på myr.
Är ni med, vi är med, alle man, som kommit hit
Vi ska ut utan prut, ut att glömma veckans slit.
Minns att skogen ligger öppen, minns att kärret lockar vått,
Minns att porsen brukar dofta underbart och starkt och gott.

II

Se, nu ser du icke längre stadens dystra gråa hus,
nej, ditt öga famnar vidder och du hör vindars sus.
Daggens friska klara droppe blänker mot dig, vart du ser,
där ha vi nog funnit skälet till att du så soligt ler.
Är ni med, vi är med, alle man, som kommit hit
Vi ska ut utan prut, ut att glömma veckans slit.
Höstens klara, vackra färger glädjer oss i vår natur,
som idag får hysa VAIS-are bland alla andra djur.

III

Snart i skogen står man omklädd i sin kära gamla lump
och funderar på hur bäst man tar sig fram till p i Sump.
Hjärtat dunkar och man flåsar som ett gammalt uttjänt lok,
medan hjärnan sakta mjuknar och man mest blir lik en tok.
Är ni med, vi är med, alle man, som kommit hit
Vi ska ut utan prut, ut att glömma veckans slit.
Att vi lärt av våra misstag skall vi visa just i dag,
ingen chansning, raka spåret, ösa på med friska tag.

IV

Och när priserna fördelats och ni hyllat dem som vann
kommer fram till målet smygande en mycket trötter man.
Det är Lindström som omsider kommit loss ur skogens famn
och nu stilla glider in och lägger till i säker hamn.
Är ni med, vi är med, alle man, som kommit hit
Vi ska ut utan prut, ut att glömma veckans slit.
Ack, den stackars arme kraken har gått galet nu igen
skall han aldrig kunna lära sig att hålla riktningen.

Kanon

Nu så skall vi alla sjunga
Både gamlingar och unga.

Ingen ledsen, alla glada,
när mot (från) skogen hän (hem) vi draga.

AdEra

Dokument

Utformar och producerar teknisk information.

Örnvägen 1, 352 42 Växjö.
Tel. 0470-183 39

Din trycksaksproducent

SVANBERG'S

— TRYCKERI AB —

Hj. Petris väg 56 • Box 91 • 351 03 Växjö
Tel. 0470-485 15 • Fax 0470-463 36